Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
PEDRO CRUZ VILLALÓN IŠVADA,
pateikta 2015 m. birželio 11 d.[1]

Byla C-572/13

Hewlett-Packard Belgium SPRL
ir
Epson Europe BV
prieš
Reprobel SCRL

(Cour d'appel de Bruxelles (Belgija) pateiktas prašymas **priimti prejudicinį sprendimą)**

„Teisės aktų derinimas — Intelektinė nuosavybė — Autorių teisės ir gretutinės teisės — Direktyva 2001/29/EB — Išimtinė atgaminimo teisė — Išimtys ir apribojimai — 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktai — Atgaminimo reprografijos būdu išimtis — Kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtis — Sąvoka „teisinga kompensacija" — Teisingai kompensacijai už daugiafunkcius spausdintuvus skirto atlyginimo rinkimas — Fiksuoto atlyginimo ir proporcingo atlyginimo bendras rinkimas — Apskaičiavimo būdas — Teisingos kompensacijos gavėjai — Autoriai ir leidėjai"

1. Šioje byloje Teisingumo Teismui vėl pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą dėl 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo[2], o tiksliau dėl jos 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktų, kuriuose valstybėms narėms numatyta galimybė savo nacionalinėje teisėje nustatyti autorių išimtinės atgaminimo teisės išimtis, t. y. atitinkamai išimtį dėl atgaminimo reprografijos būdu ir išimtį dėl kopijavimo asmeniniais tikslais, išaiškinimo.

2. Įmonės, kurios yra ieškovės pagrindinėje byloje, kaip daugiafunkcių spausdintuvų importuotojos ir (arba) gamintojos iš esmės ginčija sumų, kurių iš jų reikalaujama kaip teisingos kompensacijos, mokėtinos dėl Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte numatytos atgaminimo reprografijos būdu išimties, dydį ir taip Teisingumo Teismui suteikia galimybę priimti sprendimą dėl nuostatų, kurias išaiškinti jis turėjo kur kas mažiau progų, palyginti su tos pačios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punkto nuostatomis.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — OL L 167, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230.

I – **Teisinis pagrindas**

A – *Sąjungos teisė*

3. Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktuose numatyta:

„2. Valstybės narės 2 straipsnyje nustatytai atgaminimo teisei gali nustatyti išimtis arba apribojimus šiais atvejais:

a) kai atgaminama popieriuje ar kokioje nors kitoje panašioje laikmenoje, bet kokiu fotografavimo būdu ar naudojant kitus panašaus pobūdžio procesus, išskyrus muzikos natų rankraščių atgaminimą, su sąlyga, kad teisių turėtojai gautų teisingą kompensaciją;

b) kai atgaminama asmeniniam naudojimui bet kurioje laikmenoje ir atgaminantys fiziniai asmenys nesiekia tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų, su sąlyga, kad teisių turėtojai gautų teisingą kompensaciją, priklausomą nuo 6 straipsnyje nurodytų techninių apsaugos priemonių taikymo ar netaikymo atitinkamam kūriniui ar objektui“.

4. Svarbiausios Direktyvos 2001/29 konstatuojamosios dalys ir kitos nuostatos, kurios gali būti svarbios sprendžiant ginčą pagrindinėje byloje, pagal poreikį cituojamos toliau šioje išvadoje. Tačiau reikia pacituoti šios direktyvos 37 konstatuojamąją dalį, kuri suformuluota taip:

„Nacionalinės reprografijos sistemos, kur jos egzistuoja, nesudaro didesnių kliūčių vidaus rinkai. Valstybėms narėms turėtų būti leidžiama nustatyti reprografijai išimtis ar apribojimus.“

B – *Belgijos teisė*

5. 1994 m. birželio 30 d. Autorių ir gretutinių teisių įstatymo [3] 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Tik literatūros ar meno kūrinio autorius turi teisę atgaminti kūrinį bet kokiu būdu ir bet kokia forma (tiesiogiai arba netiesiogiai, laikinai arba nuolat, visą ar iš dalies) arba leisti jį atgaminti.

<…>“

6. ATĮ 22 straipsnio 1 dalyje (sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo dieną galiojusi redakcija) [4] numatyta:

„Jeigu kūrinys buvo teisėtai paskelbtas, autorius negali drausti:

<…>

4° straipsnių arba plastinio meno kūrinių, visų arba jų dalies, atgaminimo arba kitų grafinėje arba analoginėje laikmenoje esančių kūrinių trumpų fragmentų atgaminimo, kai toks atgaminimas atliekamas tik asmeniniais tikslais ir neprieštarauja įprastiniam kūrinio naudojimui;

3 — *Moniteur belge*, 1994 m. liepos 27 d., p. 19297; toliau – ATĮ.

4 — Pažymėtina, kad šios nuostatos buvo iš dalies pakeistos 2012 m. gruodžio 31 d. įstatymu, kuriame pateiktos įvairios nuostatos, konkrečiai susijusios su teisingumo sritimi, *Moniteur belge*, 2012 m. gruodžio 31 d., p. 88936, įsigaliojusiu 2013 m. gruodžio 1 d., t. y. jau po to, kai kreiptasi į Teisingumo Teismą.

4°bis straipsnių arba plastinio meno kūrinių, visų ar jų dalies, atgaminimo arba kitų grafinėje arba analoginėje laikmenoje esančių kūrinių trumpų fragmentų atgaminimo, kai toks atgaminimas atliekamas tik mokymo ir mokslo tyrimų iliustracijų tikslu, kurį pateisina nekomercinis jo pobūdis, ir neprieštarauja įprastiniam kūrinio naudojimui <...>

<…>

5° garso ir audiovizualinių kūrinių atgaminimo tarp šeimos narių, skirto tik šeimos nariams“.

7. ATĮ 59–61 straipsniuose numatyta:

„59 straipsnis

Grafinėje arba analoginėje laikmenoje esančių kūrinių autoriai ir leidėjai turi teisę į atlyginimą už jų kūrinių atgaminimą, taip pat ir 22 straipsnio 1 dalies 4 ir 4bis punktuose ir 22bis straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatytomis sąlygomis.

Atlyginimą sumoka aparato, leidžiančio kopijuoti saugomus kūrinius, Bendrijos gamintojas, importuotojas arba įgijėjas, kai šie aparatai išleidžiami į apyvartą nacionalinėje teritorijoje.

60 straipsnis

Be to, proporcingą atlyginimą, nustatytą pagal padarytų kopijų skaičių, sumoka kūrinius kopijuojantys fiziniai ir juridiniai asmenys arba tam tikrais atvejais vietoj pirmųjų – asmenys, kurie atlygintinai arba neatlygintinai disponuoja kopijavimo aparatais, kuriais gali naudotis kiti asmenys.

61 straipsnis

Karalius nustato 59 ir 60 straipsniuose nurodytų atlyginimų dydį Ministrų taryboje apsvarstytu dekretu. 60 straipsnyje nurodytas atlyginimas gali būti pritaikomas atsižvelgiant į atitinkamą sektorių.

Jis nustato šių atlyginimų rinkimo, paskirstymo ir kontrolės tvarką ir momentą, kai jie turi būti sumokėti.

Nepažeidžiant tarptautinių konvencijų, 59 ir 60 straipsniuose numatyti atlyginimai lygiomis dalimis paskirstomi autoriams ir leidėjams.

Karalius savo nustatytomis sąlygomis ir tvarka įpareigoja organizaciją, atstovaujančią visoms teisių administravimo organizacijoms, užtikrinti atlyginimo rinkimą ir paskirstymą.“

8. Fiksuoto ir proporcingo atlyginimo dydžiai nustatyti 1997 m. spalio 30 d. Karaliaus dekreto dėl autorių ir leidėjų atlyginimo už grafinėje arba analoginėje laikmenoje esančių kūrinių kopijavimą asmeniniu arba mokymo tikslu 2, 4, 8 ir 9 straipsniuose [5]. Šiuose straipsniuose numatyta [6]:

„2 straipsnis

1. Kopijavimo aparatams taikomas toks fiksuotas atlyginimo dydis:

1° [5,01] EUR už kopijavimo aparatą, kuriuo daroma iki 6 kopijų per minutę;

5 — *Moniteur belge*, 1997 m. lapkričio 7 d., p. 29874; toliau – 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekretas.

6 — Pateikiami skaičiai, nurodyti 2012 m. lapkričio 4 d. Generalinės rinkos reguliavimo ir organizavimo direkcijos nuomonėje dėl automatiško 1997 m. spalio 30 d. Karaliaus dekrete dėl autorių ir leidėjų atlyginimo už grafinėje arba analoginėje laikmenoje esančių kūrinių kopijavimą asmeniniu arba mokymo tikslu paminėtų sumų indeksavimo, *Moniteur belge*, 2013 m. lapkričio 4 d., p. 83560.

2° [18,39] EUR už kopijavimo aparatą, kuriuo daroma nuo 6 iki 9 kopijų per minutę;

3° [60,19] EUR už kopijavimo aparatą, kuriuo daroma nuo 10 iki 19 kopijų per minutę;

4° [195,60] EUR už kopijavimo aparatą, kuriuo daroma nuo 20 iki 39 kopijų per minutę;

5° [324,33] EUR už kopijavimo aparatą, kuriuo daroma nuo 40 iki 59 kopijų per minutę;

6° [810,33] EUR už kopijavimo aparatą, kuriuo daroma nuo 60 iki 89 kopijų per minutę;

7° [1 838,98] EUR už kopijavimo aparatą, kuriuo daroma daugiau nei 89 kopijos per minutę.

Nustatant fiksuoto atlyginimo dydį atsižvelgiama į nespalvotų kopijų spausdinimo greitį, tas pats principas taikomas ir spalvotas kopijas darantiems spausdintuvams.

2. Fiksuoto atlyginimo, taikomo dauginimo aparatams ir ofsetinės spaudos mašinoms, dydis yra toks:

1° [324,33] EUR vienam dauginimo aparatui;

2° [810,33] EUR vienai ofsetinės spaudos mašinai.

<...>

4 straipsnis

Aparatams, atliekantiems kelias 2 ir 3 straipsniuose nurodytų aparatų funkcijas atitinkančias funkcijas, nustatytas fiksuoto atlyginimo dydis yra pats didžiausias iš visų numatytųjų 2 ir 3 straipsniuose, kurie gali būti taikomi daugiafunkciam aparatui.

<...>

8 straipsnis

Kai mokėtojas nebendradarbiavo, kaip apibrėžta 10–12 straipsniuose, nustatomas toks proporcingo atlyginimo dydis:

1° [0,0334] EUR už saugomo kūrinio kopiją;

2° [0,0251] EUR už saugomo kūrinio kopiją, padarytą mokymo arba viešosios panaudos įstaigos naudojamais aparatais.

Kai daromos spalvotos spalvotų saugomų kūrinių kopijos, pirmoje pastraipoje nurodyti dydžiai dauginami iš 2.

9 straipsnis

Kai mokėtojas bendradarbiavo teisių administravimo organizacijai renkant proporcingą atlyginimą, nustatomas toks šio atlyginimo dydis:

1° [0,0201] EUR už saugomo kūrinio kopiją;

2° [0,0151] EUR už saugomo kūrinio kopiją, padarytą mokymo arba viešosios panaudos įstaigos naudojamais aparatais.

Kai daromos spalvotos spalvotų saugomų kūrinių kopijos, pirmoje pastraipoje nurodyti dydžiai dauginami iš 2.“

9. 8 ir 9 straipsniuose numatytas bendradarbiavimas yra apibrėžtas 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekreto 10–12 straipsniuose. Tame 10 straipsnyje nurodyta:

„Mokėtojas bendradarbiavo renkant proporcingą atlyginimą, jeigu jis:

1° pateikė deklaraciją už nagrinėjamą laikotarpį teisių administravimo organizacijai pagal 3 skirsnio nuostatas;

2° deklaracijos pateikimo metu teisių administravimo organizacijai preliminarai sumokėjo proporcingą atlyginimą, atitinkantį deklaruotą saugomų kūrinių kopijų skaičių, padaugintą iš atitinkamo 9 straipsnyje nurodyto tarifo, ir;

3° a) bendru susitarimu su teisių administravimo organizacija prieš pasibaigiant 200 darbo dienų terminui, skaičiuojamam nuo deklaracijos gavimo teisių administravimo organizacijoje dienos, nustatė nagrinėjamu laikotarpiu padaryto saugomų kūrinių kopijų skaičių arba

b) pateikė informaciją, būtiną 14 straipsnyje nurodytai nuomonei parengti, jeigu teisių administravimo organizacija prašė pateikti nuomonę pagal šį straipsnį.“

10. 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekreto 14 straipsnyje numatyta:

„1. Jeigu mokėtojas ir teisių administravimo organizacija nenumatė sudaryti bendro susitarimo dėl nagrinėjamu laikotarpiu padarytų saugomų kūrinių kopijų skaičiaus, teisių administravimo organizacija gali prašyti pateikti nuomonę dėl saugomų kūrinių kopijų, padarytų per nagrinėjamą laikotarpį, skaičiaus apytikrio nustatymo.

Teisių administravimo organizacija praneša mokėtojui apie prašymą pateikti nuomonę per 220 darbo dienų nuo šio mokėtojo deklaracijos gavimo dienos.Nuomonę pateikia vienas ar keli ekspertai, kuriuos skiria:

1° bendru sutarimu mokėtojas ir teisių administravimo organizacija arba

2° teisių administravimo organizacija.

Pagal trečios pastraipos 2 punktą teisių administravimo organizacija gali skirti tik ministro patvirtintą ekspertą arba ekspertus.

Nuomonė pateikiama ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo tos dienos, kai paskirtasis ekspertas ar ekspertai gauna prašymą ją pateikti.

2. Jeigu ekspertą arba ekspertus bendru sutarimu paskiria mokėtojas ir teisių administravimo organizacija, šalys ekspertizės išlaidas pasidalija bendru susitarimu.Jeigu ekspertą arba ekspertus pagal 1 dalies trečios pastraipos 2 punktą paskiria tik teisių administravimo organizacija, ji gali susigrąžinti ekspertizės išlaidas iš mokėtojo, jeigu tenkinamos visos toliau nurodytos sąlygos:

1° – mokėtojas iš anksto nepateikė teisių administravimo organizacijai jos pagal 22 straipsnį prašytos informacijos arba

— mokėtojas, pagal 22 straipsnį gavęs prašymą pateikti informaciją, teisių administravimo organizacijai pateikė akivaizdžiai neteisingą arba neišsamią informaciją;

2° teisių administravimo organizacija pagal 22 straipsnį pateiktame prašyme aiškiai pranešė mokėtojui, kad 1 punkte nurodytais atvejais ji gali susigrąžinti savo užsakytos nepriklausomos ekspertizės išlaidas;

3° ekspertizės išlaidos yra objektyviai pateisinamos;

4° ekspertizės išlaidos yra pagrįstos, atsižvelgiant į saugomų kūrinių kopijų skaičių, kurį teisių administravimo organizacija galėjo pagrįstai numanyti.

<…>“

II – **Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės**

11. Bendrovė *Hewlett-Packard Belgium*[7] į Belgiją importuoja profesionaliam ir buitiniam naudojimui skirtus reprografijos įrenginius, būtent „daugiafunkcius“ aparatus, kurių pagrindinė funkcija spausdinti dokumentus įvairiu greičiu atsižvelgiant į spaudos kokybę ir kurie taip pat gali skenuoti ir kopijuoti dokumentus, be to, gauti ir siųsti faksimiles. Šie daugiafunkciai spausdintuvai, dėl kurių ir kilo ginčas pagrindinėje byloje, paprastai parduodami už 100 EUR neviršijančią kainą.

12. Reprobel SCRL[8] yra administravimo organizacija, įgaliota rinkti ir paskirstyti sumas, gautas kaip teisinga kompensacija už atgaminimui reprografijos būdu taikomą išimtį.

13. 2004 m. rugpjūčio 16 d. *Reprobel* nusiuntė HPB faksimilę, joje nurodžiusi, kad parduodant daugiafunkcius spausdintuvus iš principo turi būti mokamas 49,20 EUR atlyginimas už aparatą.

14. Kadangi per surengtus susitikimus ir susirašinėjimą su *Reprobel* dėl šiems daugiafunkciams spausdintuvams taikomo tarifo susitarti nepavyko, 2010 m. kovo 8 d. pareiškimu HPB pareiškė *Reprobel* ieškinį *Tribunal de première instance de Bruxelles*. Ji reikalavo, pirma, jog šis teismas pripažintų, kad už jos parduotus aparatus nereikia mokėti jokio atlyginimo, ir subsidiariai – kad jos sumokėti atlyginimai atitinka teisingas kompensacijas, mokėtinas pagal Belgijos teisės aktus, aiškinamus atsižvelgiant į Direktyvą 2001/29. Antra, ji reikalavo įpareigoti *Reprobel* per metus atlikti tyrimą, atitinkantį 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekreto 26 straipsnyje nurodytą tyrimą, be kita ko, susijusį su ginčijamų aparatų skaičiumi ir jų faktiniu naudojimu kaip saugomų kūrinių kopijuoklių, palyginant šį faktinį naudojimą su visų kitų saugomų kūrinių atgaminimo aparatų faktiniu naudojimu, o neatlikus šio tyrimo – skirti jai 10 mln. EUR periodinę baudą.

III – **Prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme**

15. Tokiomis aplinkybėmis 2013 m. spalio 23 d. sprendimu, užregistruotu Teisingumo Teismo kanceliarijoje 2013 m. lapkričio 8 d., *Cour d’appel de Bruxelles* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar sąvoka „teisinga kompensacija“, pavartota Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte ir 5 straipsnio 2 dalies b punkte, turi būti aiškinama nevienodai, atsižvelgiant į tai, ar atgamina popieriuje arba kokioje nors kitoje panašioje laikmenoje, bet kokiu fotografavimo būdu ar naudodamas kitus panašaus pobūdžio procesus bet kuris naudotojas ar asmeniniam naudojimui fizinis asmuo, kuris nesiekia tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų? Jei būtų atsakyta teigiamai, kokiais kriterijais turi būti pagrįstas toks skirtingas aiškinimas?

7 — Toliau – HPB.

8 — Toliau – *Reprobel*.

2. Ar Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktas ir 5 straipsnio 2 dalies b punktas turi būti aiškinami taip, kad jais valstybėms narėms leidžiama nustatyti šių rūšių teisingą kompensaciją teisių turėtojams:

— fiksuotą atlyginimą, kurį sumoka kopijuoti saugomus kūrinius leidžiančių aparatų gamintojas, importuotojas ar įgijėjas, įsteigtas Sąjungoje, kai šie aparatai išleidžiami į apyvartą nacionalinėje teritorijoje, kurio dydis apskaičiuojamas atsižvelgiant tik į greitį, kuriuo aparatas gali atspausdinti tam tikrą kopijų skaičių per minutę, ir kuris kitaip nėra susijęs su teisių turėtojų tariamai patirta žala,

ir

— proporcingą atlyginimą, nustatomą tik kaip kaina už kopiją, padauginta iš padarytų kopijų skaičiaus, kurio dydis keičiasi atsižvelgiant į tai, ar mokesčio mokėtojas bendradarbiavo, ar nebendradarbiavo renkant šį atlyginimą, kurį turi mokėti kūrinius kopijuojantys fiziniai ir juridiniai asmenys arba tam tikrais atvejais vietoj pirmųjų – asmenys, kurie atlygintinai arba neatlygintinai disponuoja kopijavimo aparatu, kuriuo gali naudotis kiti.

Jei į šį klausimą būtų atsakyta neigiamai, kokių svarbių ir nuoseklių kriterijų turi laikytis valstybės narės, kad, kaip numatyta pagal Sąjungos teisę, kompensacija galėtų būti laikoma teisinga, o tarp atitinkamų asmenų būtų išlaikyta derama pusiausvyra?

3. Ar Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktas ir 5 straipsnio 2 dalies b punktas turi būti aiškinami taip, kad jais valstybėms narėms leidžiama skirti pusę teisių turėtojams priklausančios teisingos kompensacijos šių autorių sukurtų kūrinių leidėjams, neįpareigojant leidėjų kaip nors atlyginti, net netiesiogiai, autoriams už kompensacijos dalį, kurios šie neteko?

4. Ar Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktas ir 5 straipsnio 2 dalies b punktas turi būti aiškinami taip, kad jais valstybėms narėms leidžiama sukurti nediferencijuotą teisių turėtojams priklausančios teisingos kompensacijos, kaip fiksuoto mokesčio arba tam tikros sumos už padarytą kopiją, kuri netiesiogiai, bet neabejotinai iš dalies apima muzikos natų rankraščių kopijavimą ir neteisėtą atgaminimą, surinkimo sistemą?“

16. 2014 m. vasario 7 d. tarpiniu sprendimu *Cour d'appel de Bruxelles* pranešė Teisingumo Teismui, kad sutinka su savanorišku bendrovės *Epson Europe BV*[9] įstojimu į pagrindinę bylą. Todėl, vadovaudamasis savo Procedūros reglamento 97 straipsnio 2 dalimi, Teisingumo Teismas pateikė *Epson* procesinius dokumentus, kurie jau buvo įteikti suinteresuotiesiems asmenims, nurodytiems Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje.

17. Ginčo pagrindinėje byloje šalys HPB, *Epson* ir *Reprobel*, taip pat Belgijos vyriausybė, Airija[10], Austrijos, Lenkijos, Portugalijos ir Suomijos[11] vyriausybės ir Europos Komisija pateikė pastabas raštu. 2015 m. sausio 29 d. viešajame posėdyje HPB, *Epson* ir *Reprobel*, Belgijos ir Čekijos vyriausybės ir Komisija taip pat pateikė pastabas žodžiu.

9 — Toliau – *Epson*.

10 — Airija siūlo atsakymus tik į pirmąjį ir antrąjį prejudicinius klausimus.

11 — Suomijos vyriausybė siūlo atsakymus tik į trečiąjį ir ketvirtąjį prejudicinius klausimus.

IV – Dėl sąvokos „teisinga kompensacija“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą ir 5 straipsnio 2 dalies b punktą (pirmasis klausimas)

18. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia, ar Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte ir 5 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytą sąvoką „teisinga kompensacija“ reikia aiškinti skirtingai, atsižvelgiant į tai, ar „atgamina popieriuje arba kokioje nors kitoje panašioje laikmenoje, bet kokiu fotografavimo būdu ar naudodamas kitus panašaus pobūdžio procesus“ „bet kuris naudotojas“, ar „asmeniniam naudojimui fizinis asmuo, kuris nesiekia tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų“.

19. Reikia pažymėti, kad šis pirmasis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimas nėra vienareikšmis, ir tai rodo dėl jo pateiktos labai skirtingos rašytinės pastabos tiek teikiant išvadas, tiek jas motyvuojant. Be to, iš pirmo žvilgsnio galima būtų teigti, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas lyg ir mano, kad Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą ne tik būtų galima, bet ir reikėtų aiškinti atsižvelgiant į tai, koks asmuo atgamina saugomą kūrinį reprografijos būdu, ir į šio atgaminimo tikslą, t. y. į šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytus kriterijus. Tad pirmiausia reikia išsiaiškinti tikslią šio klausimo prasmę ir aprėptį, atsižvelgiant į ginčą pagrindinėje byloje, iš pradžių išdėstant paaiškinimus, kuriuos pateikė pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

A – *Dėl pirmojo klausimo prasmės ir aprėpties*

1. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paaiškinimai

20. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad iki šiol Teisingumo Teismas yra nagrinėjęs teisingos kompensacijos sąvoką tik aiškindamas Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punktą.

21. Tačiau *Reprobel* prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme teigė, kad, pirma, pagrindinėje byloje nagrinėjamas tik Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktas ir, antra, reikia skirti šioje nuostatoje nurodytą atgaminimo reprografijos būdu išimtį ir šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytą kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtį. Tačiau HPB tvirtina, jog dėl to, kad Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytas atgaminimas reprografijos būdu bet kokioje laikmenoje, jis taip pat taikomas atgaminimui reprografijos būdu, kurį fizinis asmuo atlieka asmeniniam naudojimui.

22. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiuo atžvilgiu patikslina, jog dėl to, kad daugiafunkcius spausdintuvus naudoja ir fiziniai asmenys asmeniniais tikslais, kyla klausimas, ar teisingos kompensacijos sąvoka, kuri turi būti grindžiama teisių turėtojų patirta žala, turi būti aiškinama vienodai, neatsižvelgiant į tai, ar atgaminama asmeniniam naudojimui, ar bet kokiam kitam naudojimui.

2. Pirmojo klausimo analizė

23. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pirmojo klausimo sudėtingumą lemia tai, kad pačiame jo tekste, atrodo, daroma prielaida, kad teisingos kompensacijos už kopijavimą asmeniniam naudojimui „kriterijus“, nustatytus Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte, ir teisingos kompensacijos už atgaminimą reprografijos būdu kriterijus, nustatytus šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies a punkte, galima taikyti bendrai.

24. Tačiau nemanau, kad pirmajam klausimui reikėtų suteikti būtent tokią prasmę.

25. Pirmiausia reikia pabrėžti, kad, kaip matyti iš paties klausimo formuluotės, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas susitelkia tik į Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą, nes aiškiai nurodo tik „[atgaminimą] popieriuje arba kokioje nors kitoje panašioje laikmenoje, bet kokiu fotografavimo būdu ar [naudojant] kitus panašaus pobūdžio procesus“, o ne, pavyzdžiui, apskritai atgaminimą naudojant daugiafunkcį spausdintuvą.

26. Tad jo pirmasis klausimas nėra paremtas principu, kad daugiafunkcių spausdintuvų naudojimui gali būti taikoma ir Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte nurodyta atgaminimo reprografijos būdu išimtis, ir šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punkte nurodyta kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtis [12].

27. Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, jog apskritai galima manyti, kad daugiafunkcių spausdintuvų naudojimas atgaminant saugomus kūrinius gali patekti ir į atgaminimo reprografijos būdu išimties, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą, ir į kopijavimo asmeniniam naudojimui išimties, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punktą, materialinę taikymo sritį.

28. Be pagrindinės funkcijos spausdinti ant popieriaus dokumentus iš laidu arba be laido prijungto terminalo (pavyzdžiui, kompiuterio, planšetinio kompiuterio, išmaniojo telefono ar fotoaparato) arba įrašymo laikmenos (pavyzdžiui, standžiojo išorinio disko ar atminties kortelės), šie spausdintuvai iš tiesų leidžia ne tik kopijuoti ar reprografijos būdu atgaminti kūrinius ant popieriaus, t. y. atlikti veiksmą, kuriam taikoma Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta atgaminimo reprografijos būdu išimtis, bet ir skenuoti arba skaitmeninti šiuos kūrinius ir išsaugoti gautą rinkmeną elektroninėje laikmenoje [13], t. y. atlikti veiksmą, kurį galėtų apimti šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punkte nustatyta kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtis [14].

29. Tačiau iš bylos medžiagos matyti, kad norint pateikti naudingą atsakymą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui nebūtina nustatyti, ar daugiafunkcių spausdintuvų naudojimui taikoma vien Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte nustatyta išimtis, ar šiam naudojimui, atsižvelgiant būtent į šių spausdintuvų daugiafunkciškumą, kartu taikoma ir šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punkte nustatyta kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtis, todėl nereikia atriboti atitinkamų šių dviejų nuostatų taikymo sričių šių spausdintuvų ir apskritai visų mišraus atgaminimo įrenginių ar aparatų, kurie gali būti naudojami atgaminant saugomus kūrinius analoginiu ir skaitmeniniu būdu, atžvilgiu.

30. Iš tiesų reikia pažymėti, jog Belgijos vyriausybė ir *Reprobel* nurodo, pirma, kad Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkto nuostatos buvo perkeltos į nacionalinę teisę ATĮ 22 straipsnio 1 dalies 4 punktu, o šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punkto nuostatos buvo perkeltos į nacionalinę teisę ATĮ 22 straipsnio 1 dalies 5 punktu. Be to, jos mano, kad pagrindinėje byloje turi būti taikomos ATĮ 22 straipsnio 1 dalies 4 punkto nuostatos, o ne ATĮ 22 straipsnio 1 dalies 5 punkto nuostatos.

31. Šiuo atžvilgiu galima konstatuoti, kad sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą dieną galiojusios redakcijos ATĮ 22 straipsnio 1 dalies 5 punkte buvo kalbama tik apie „garso ir audiovizualinių kūrinių atgaminimą tarp šeimos narių, skirtą tik šeimos nariams“. Tad iš to galima spręsti, kad kopijavimui asmeniniam naudojimui numatyta išimtis bent iki 2012 m. gruodžio 31 d.

12 — Šią hipotezę savo išvadoje byloje *VG Wort ir kt.* (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:34, 40 punktas) iškėlė generalinė advokatė E. Sharpston.

13 — Šiuo atžvilgiu reikia neabejotinai skirti, pirma, saugomų kūrinių, platinamų skaitmenine forma (e. knygų ar kitų CD, DVD arba internetu platinamų kūrinių), atgaminimą ir, antra, saugomų kūrinių, platinamų analogine forma (knygų, popierinių spaudinių), atgaminimą, suprantant, kad nukopijuotas skaitmeninis kūrinys ir suskaitmenintas analoginis kūrinys yra teisėti tik jeigu teisių turėtojas davė tam leidimą arba jeigu jiems taikoma kuri nors iš Direktyvoje 2001/29 numatytų išimčių.

14 — Šiuo klausimu žr. šios išvados 42–45 punktus.

reformos, įsigaliojusios 2013 m. gruodžio 1 d., netaikoma daugiafunkcių spausdintuvų naudojimui, kaip ir saugomų kūrinių skaitmeninimui naudojant skenerį [15]. Tačiau šią išvadą gali padaryti tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nes pagal nusistovėjusią praktiką Teisingumo Teismas nėra kompetentingas aiškinti nacionalinės teisės.

32. Vis dėlto, mano supratimu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimas yra toks: ar teisinga kompensacija už Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte numatytą atgaminimo reprografijos būdu išimtį, kuri paprastai turi būti, jei nenurodyta kitaip, mokama naudojant daugiafunkcius spausdintuvus saugomiems kūriniams atgaminti reprografijos būdu, gali „skirtis“ atsižvelgiant į tai, ar spausdintuvus šitaip naudoja bet kuris naudotojas, ar fizinis asmuo „asmeniniam naudojimui <...> ir <...> nesiekia tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų“ pagal šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punkto formuluotę, o jeigu taip, kiek ji gali taip „skirtis“.

33. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia ne to, ar Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte nustatytus kriterijus galima taikyti taikant šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies a punktą, bet tiksliau ir konkrečiau – ar pagal šią direktyvą, jeigu teisingą kompensaciją reikia nustatyti atsižvelgiant į teisių turėtojų žalą, patirtą dėl atgaminimo, leidžiama arba prireikus reikalaujama dėl reprografijos gautą teisingą kompensaciją už daugiafunkcių spausdintuvų naudojimą pritaikyti pagal tai, ar atgamina fizinis asmuo asmeniniam naudojimui, ar bet kuris kitas asmuo kitais tikslais.

34. Kitaip tariant, Teisingumo Teismui galiausiai reikia tiksliai nustatyti, ar, o jeigu taip, kiek Direktyva 2001/29 valstybėms narėms, nusprendusioms taikyti šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies a punkte numatytą atgaminimui reprografijos būdu taikomą išimtį ir, kaip šioje byloje, nustačiusioms fiksuoto ir proporcingo atlyginimo rinkimą už daugiafunkcių spausdintuvų naudojimą šioje nuostatoje numatytai teisingai kompensacijai finansuoti, kiekvienu atveju leidžiama ar privaloma atsižvelgti į tai, ar fiziniai asmenys šiuos spausdintuvus naudoja asmeniniais tikslais, ar ne.

B – *Dėl įpareigojimo skirtingai rinkti teisingą kompensaciją atsižvelgiant į daugiafunkcių spausdintuvų naudojimą buvimo*

35. Pirmiausia reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalį valstybės narės turi tik galimybę, bet ne pareigą savo nacionalinėje teisėje nustatyti šios direktyvos 2 straipsnyje numatytos autorių teisės saugomų kūrinių išimtinės atgaminimo teisės išimtis ar apribojimus, išvardytus jos 5 straipsnio 2 ir 3 dalyse; atgaminimo reprografijos būdu išimtis numatyta 5 straipsnio 2 dalies a punkte, o išimtis, taikoma kopijavimui asmeniniam naudojimui, – 5 straipsnio 2 dalies b punkte.

36. Tačiau jeigu valstybės narės nusprendžia nustatyti atgaminimo reprografijos būdu ar kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtį, jos pagal Direktyvos 2001/209 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktus turi numatyti teisingos kompensacijos mokėjimą išimtinės atgaminimo teisės turėtojams [16].

37. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad sąvoka „teisinga kompensacija“, kuri yra būtinas bendras atgaminimo reprografijos būdu išimties ir kopijavimo asmeniniam naudojimui išimties elementas, yra savarankiška Sąjungos teisės sąvoka ir turi būti aiškinama vienodai visose valstybėse narėse [17]. Tai visų pirma reiškia, kad jeigu valstybės narės nusprendžia nustatyti atgaminimo reprografijos būdu išimtį ar kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtį, jos nebegali nenuosekliai ir nesuderintai tikslinti esminio elemento – teisingos kompensacijos – kriterijų [18].

15 — Vis dėlto iš ataskaitos Karaliui, pateiktos prieš priimant 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekretą, matyti, kad į šią galimybę jau buvo atsižvelgta.

16 — Galiausiai žr. Sprendimą *Copydan Båndkopi* (C-463/12, EU:C:2015:144, 19 punktas) ir nurodytą teismo praktiką.

17 — Žr. Sprendimą *Padawan* (C-467/08, EU:C:2010:620, 33 punktas).

18 — Žr. sprendimus *Padawan* (C-467/08, EU:C:2010:620, 36 punktas) ir *ACI Adam ir kt.* (C-435/12, EU:C:2014:254, 49 punktas).

38. Tačiau Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, jog dėl to, kad Direktyvoje 2001/29 šis klausimas nėra aiškiai reglamentuotas, valstybės narės turi didelę diskreciją, laikydamosi nediskriminavimo principo, nustatyti skirtingus teisingos kompensacijos sistemos, kurią jos privalo įgyvendinti, elementus, visų pirma kad nustatytų asmenis, privalančius mokėti šią kompensaciją, taip pat jos formą, mokėjimo tvarką ir dydį[19].

39. Tačiau, kaip yra ne kartą pažymėjęs Teisingumo Teismas, teisinga kompensacija turi būti būtinai apskaičiuojama remiantis galima[20] arba realia žala, kurią autorių teisių turėtojai patyrė dėl nagrinėjamos išimtinės atgaminimo teisės išimties nustatymo[21].

40. Taigi atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pirmąjį klausimą reikia atsižvelgiant į šias pagrindines gaires.

41. Šiuo atveju pirmiausia reikia pažymėti, kad atgaminimo reprografijos būdu išimties ir kopijavimo asmeniniam naudojimui išimties ribos apibrėžtos atitinkamai Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktuose remiantis labai skirtingais kriterijais[22]. Atgaminimo reprografijos būdu išimtis „apibrėžta“ pagal atgaminimo laikmeną („popieriuje ar kokioje nors kitoje panašioje laikmenoje“) ir naudojamas atgaminimo priemones („bet kokiu fotografavimo būdu ar naudojant kitus panašaus pobūdžio procesus“), o kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtis „apibrėžta“ pagal atgaminimo laikmeną („bet kurioje laikmenoje“), tačiau pirmiausia pagal atgaminančio asmens tapatybę („fiziniai asmenys“) ir atgaminimo tikslą („asmeniniam naudojimui ir <...> nesiekia tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų“).

42. Šie patikslinimai iš tikrųjų yra ne abiejų išimčių apibrėžimo kriterijai, o veikiau aplinkybės, leidžiančios apibrėžti kiekvienos išimties atitinkamos srities ribas ir taip tam tikru mastu nustatyti jų taikymo sritį *ratione personae* ir *ratione materiae*, tačiau pagal labai skirtingas sąlygas ir tvarką.

43. Taigi Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte, kuris pagrindinėje byloje nenagrinėjamas, iš esmės apibrėžiama, dvejopai apribojant, asmeniniam kopijavimui taikomos išimties taikymo sritis *ratione personae*. Atgaminti saugomus kūrinius kopijuojant asmeniniam naudojimui leidžiama tik fiziniams asmenims ir tai leidžiama daryti tik jų asmeniniam naudojimui ir jeigu nesiekiama tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų. Taigi teisinga kompensacija, kuri šiuo pagrindu ir be išimčių turi būti mokama už kiekvieną saugomo kūrinio atgaminimą, gali būti renkama tik iš šių asmenų. Tačiau šia nuostata bent jau akivaizdžiai neribojama kopijavimui asmeniniam naudojimui taikomos išimties taikymo sritis *ratione materiae*. Šiuo atžvilgiu joje tik patikslinta, kad ji turi būti taikoma neatsižvelgiant į atgaminant naudojamą laikmeną. Iš tiesų, kaip matyti iš Teisingumo Teismo praktikos, būtent pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą į kopijavimo asmeniniam naudojimui išimties taikymo sritį *ratione materiae* patenka tik skaitmeninis atgaminimas.

44. Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte, kuris vienintelis nagrinėjamas pagrindinėje byloje, iš esmės apibrėžiama, trejopai apribojant, atgaminimui reprografijos būdu numatytos išimties taikymo sritis *ratione materiae*, taigi negatyviai apibrėžiama kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtis. Atgaminimo reprografijos būdu išimtis taikoma tik atgaminant popieriuje ar panašioje laikmenoje bet kokiu fotografavimo būdu ar naudojant kitus panašaus pobūdžio procesus, išskyrus muzikos natų rankraščių atgaminimą.

19 — Galiausiai žr. Sprendimą *Copydan Båndkopi* (C-463/12, EU:C:2015:144, 19, 20, 30–41, 57, 59 punktai), taip pat nurodytą teismo praktiką.

20 — Visų pirma žr. Direktyvos 2001/29 35 konstatuojamąją dalį ir Sprendimą *Padawan* (C-467/08, EU:C:2010:620, 39 punktas).

21 — Sprendimai *Padawan* (C-467/08, EU:C:2010:620, 42 punktas), *Amazon.com International Sales ir kt.* (C-521/11, EU:C:2013:515, 47 punktas), *ACI Adam ir kt.* (C-435/12, EU:C:2014:254, 55 punktas) ir *Copydan Båndkopi* (C-463/12, EU:C:2015:144, 21 punktas)

22 — Kaip generalinė advokatė E. Sharpston jau pažymėjo savo išvadoje byloje *VG Wort ir kt.* (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:34, 39 punktas).

45. Kaip yra pažymėjęs Teisingumo Teismas, pačiame Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkto tekste nustatytas skirtumas tarp atgaminimo laikmenos, būtent popieriaus ar panašios laikmenos, ir tokio atgaminimo būdo, t. y. bet kokio fotografavimo būdo ar kito panašaus pobūdžio proceso [23].

46. Atgaminimo laikmena turi būti popierius, kuris aiškiai nurodytas, arba bet kokia kita „medžiaga, kurios savybės turi būti panašios, t. y. prilyginamos arba lygiavertės popieriaus savybėms“ [24], tad tai negali būti jokia neanaloginio atgaminimo, taigi visų pirma skaitmeninė, laikmena [25].

47. Būdas, leidžiantis atgaminti popieriuje ar panašioje laikmenoje, susijęs ne tik su fotografavimu, bet ir „kitais panašaus pobūdžio procesais“, t. y. visais kitais būdais, leidžiančiais gauti rezultatą, panašų į gautąjį fotografavimo būdu, t. y. analoginiu būdu atgaminant kūrinį ar kitą saugomą objektą [26]. Teisingumo Teismas taip pat patikslino, kad atgaminimo reprografijos būdu išimtis grindžiama ne naudojama technika, bet siekiamu rezultatu [27].

48. Taigi iš Teisingumo Teismo praktikos galima daryti išvadą, kad daugiafunkcių spausdintuvų fotokopijavimo funkcijai, leidžiančiai atgaminti saugomus kūrinius popieriuje, taikoma Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta išimtis, susijusi su atgaminimu reprografijos būdu, o šių spausdintuvų skenavimo funkcijai, leidžiančiai atgaminti saugomus kūrinius elektroninėje laikmenoje, t. y. skaitmeninti popieriuje išspausdintus kūrinius, galėtų būti taikoma minėtos direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtis. Tačiau, kaip jau esu pažymėjęs [28], Teisingumo Teismui pateikti prejudiciniai klausimai neapima šio problemos aspekto, nes nacionalinės teisės aktų leidėjas nenumatė šio atvejo bent iki 2012 m. gruodžio 31 d. reformos, įsigaliojusios 2013 m. gruodžio 1 d., jau po kreipimosi į Teisingumo Teismą.

49. Tačiau Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte nėra jokio apribojimo, susijusio su atgaminančio asmens statusu ar šio atgaminimo tikslu. Todėl teisinga kompensacija, kuri dėl atgaminimo reprografijos būdu išimties turi būti, jei nenurodyta kitaip, mokama už bet kokį saugomo kūrinio atgaminimą, iš esmės turi būti renkama iš kiekvieno tokį atgaminimą atliekančio asmens [29].

50. Iš pirmiau atliktos analizės aišku, kad Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte valstybės narės, kurios nusprendė nustatyti atgaminimo reprografijos būdu išimtį, aiškiai neįpareigojamos (to klausiama Teisingumo Teismo) ir joms formaliai nedraudžiama teisingos kompensacijos, mokėtinos už daugiafunkcių spausdintuvų naudojimą saugomiems kūriniams atgaminti, rinkimo pritaikyti atsižvelgiant į atgaminimo tikslą ir atgaminančio asmens statusą.

51. Visų pirma reikia pabrėžti, jog į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pirmąjį klausimą negalima lakoniškai atsakyti, kad toks pritaikymas negalimas, nes Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte, skirtingai nei jos 5 straipsnio 2 dalies b punkte, neišskiriamas saugomą kūrinį atgaminančio asmens statusas ir atgaminimo tikslas, apskritai laikantis principo, kad nereikia daryti skirtumo ten, kur pagal įstatymą jo nedaroma (*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*).

23 — Žr. Sprendimą *VG Wort ir kt.* (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426, 64 punktas).

24 — Ten pat, 65 punktas.

25 — Ten pat, 67 punktas.

26 — Ten pat, 68 punktas.

27 — Ten pat, 69 punktas.

28 — Žr. šios išvados 29–31 punktus.

29 — Čia svarbu pažymėti, kad, atrodo, taip yra pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju, kaip matyti iš Belgijos vyriausybės paaiškinimų.

52. Taigi pirmoji išvada, kurią darau remdamasis šia analize, yra ta, kad valstybės narės neįpareigotos įgyvendinti atlyginimo, skirto finansuoti teisingai kompensacijai, taikomai dėl atgaminimo reprografijos būdu išimties, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą, rinkimo už daugiafunkcius spausdintuvus ir (arba) jų naudojimą sistemos, kuri būtų diferencijuojama pagal šiuos spausdintuvus naudojančio asmens statusą ir (arba) jų naudojimo tikslą.

53. Antroji išvada, kurią reikėtų daryti remiantis šia analize, yra ta, kad vis dėlto valstybės narės gali nustatyti tokią diferencinę sistemą, tačiau minėta kompensacija turi būti siejama su teisių turėtojų žala, patirta dėl minėtos išimties nustatymo, ir tai reiškia, kad ši diferenciacija turėtų būti grindžiama objektyviais, skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais [30], kaip aiškiau matyti iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo antrojo klausimo analizės, kuri pateikiama toliau.

54. Todėl siūlau Teisingumo Teismui į pirmąjį klausimą atsakyti taip: Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad juo valstybės narės neįpareigojamos nustatyti atlyginimo už daugiafunkcius spausdintuvus ir (arba) jų naudojimą, skirto teisingai kompensacijai finansuoti dėl šioje nuostatoje numatytos atgaminimo reprografijos būdu išimties, rinkimo sistemos, diferencijuojamos pagal šiuos spausdintuvus naudojančio asmens statusą ir (arba) jų naudojimo tikslą, jeigu, pirma, šis atlyginimas siejamas su teisių turėtojų žala, patirta dėl šios išimties taikymo, ir jeigu, antra, šis skirtumas grindžiamas objektyviais, skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais; vis dėlto tokią sistemą nustatyti joms leidžiama.

V – **Dėl fiksuoto atlyginimo ir proporcingo atlyginimo, skirtų teisingai kompensacijai finansuoti, nustatymo (antrasis klausimas)**

55. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės klausia, ar Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktų nuostatas reikia aiškinti taip, kad pagal jas valstybei narei leidžiama, siekiant finansuoti šiose nuostatose reikalaujamą teisingą kompensaciją, nustatyti dvigubo – fiksuoto ir proporcingo – atlyginimo sistemą, turinčią tokių savybių kaip pagrindinėje byloje nagrinėjama sistema, visų pirma atsižvelgiant į teisingą įvairių suinteresuotųjų asmenų interesų pusiausvyrą, kurią ji turi užtikrinti.

56. Prieš atsakant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo antrąjį klausimą reikia priminti esminius pagrindinėje byloje nagrinėjamo fiksuoto atlyginimo ir proporcingo atlyginimo požymius, o tuomet išdėstyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paaiškinimus.

A – *Svarbiausi Belgijos fiksuoto ir proporcingo atlyginimo sistemos aspektai*

57. Dėl saugomų kūrinių atgaminimo taikant ATĮ 22 straipsnio 1 dalies 4 punkte numatytą atgaminimo reprografijos būdu išimtį grafinėje arba analoginėje laikmenoje esančių kūrinių autoriams ir leidėjams [31] suteikiama teisė į teisingą kompensaciją, finansuojamą iš ATĮ 59 straipsnyje numatyto fiksuoto atlyginimo ir ATĮ 60 straipsnyje numatyto proporcingo atlyginimo.

30 — Dėl šio reikalavimo žr. Sprendimą *Copydan Båndkopi* (C-463/12, EU:C:2015:144, 30–41 punktai).

31 — Trečiasis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimas susijęs būtent su šiuo teisingos kompensacijos gavėjų dvilypumu.

58. Fiksuotą atlyginimą moka aparatų, leidžiančių kopijuoti saugomus kūrinius, Bendrijos gamintojas, importuotojas arba įgijėjas, kai išleidžia šiuos aparatus į apyvartą nacionalinėje teritorijoje. 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekreto 1 straipsnyje Bendrijos importuotojas ir įgijėjas apibrėžiami kaip importuotojas ir įgijėjas, kurio komercinė veikla yra šių aparatų platinimas. Šio atlyginimo dydis, nustatytas 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekreto 2 straipsnyje, priklauso nuo atitinkamo aparato nespalvoto kopijavimo maksimalaus greičio. Kalbant apie tokius daugiafunkcius spausdintuvus kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje (20–39 kopijų per minutę), jis yra 195,60 EUR.

59. Proporcingą atlyginimą moka fiziniai arba juridiniai asmenys, kopijuojantys saugomus kūrinius, arba tam tikrais atvejais vietoj fizinių asmenų – asmenys, kurie atlygintinai arba neatlygintinai disponuoja atgaminimo aparatu, kuriuo gali naudotis kiti asmenys [32], tuo metu, kai daroma saugomo kūrinio kopija [33]. Atlyginimo dydis apskaičiuojamas pagal kiekvieno aparato padarytų kopijų skaičių ir tarifą, kuris skiriasi atsižvelgiant į atlyginimo mokėtojo bendradarbiavimą renkant minėtą atlyginimą, ir yra 0,0201 EUR už saugomo kūrinio kopiją, jeigu atlyginimo mokėtojas bendradarbiavo, ir 0,0334 EUR už kopiją, jeigu atlyginimo mokėtojas nebendradarbiavo [34].

60. Šis bendradarbiavimas apibrėžtas 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekreto 10–12 straipsniuose, kuriuose daromas skirtumas tarp standartinio bendradarbiavimo, taikomo mokymo arba viešosios panaudos įstaigoms [35], ir bendrojo bendradarbiavimo, taikomo kitiems atlyginimo mokėtojams [36], nepaisant jų pobūdžio [37], vadovaujantis tvarka, kuri skiriasi atsižvelgiant į 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekreto 12 straipsnio 3 dalyje nustatytus kriterijus.

61. Kad būtų laikomas bendradarbiavusiu, proporcingo atlyginimo mokėtojas visų pirma ir apskritai turi būti įvykdęs deklaravimo prievoles teisių administravimo organizacijai už nagrinėjamą laikotarpį ir sumokėjęs preliminarią sumą, atitinkančią deklaruotų saugomų kūrinių kopijų skaičių (bendrasis bendradarbiavimas) arba saugomų kūrinių kopijų skaičių, nustatytą pagal standartinę skalę (standartinis bendradarbiavimas).

B – *Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paaiškinimai*

62. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia pabrėžia, kad pagal Teisingumo Teismo praktiką teisinga kompensacija neabejotinai turi būti apskaičiuojama remiantis saugomų kūrinių autoriams dėl išimties nustatymo padarytos žalos kriterijumi. Tačiau pažymėdamas, jog Teisingumo Teismas yra pripažinęs, kad vien to, jog aparatais galima daryti kopijas, pakanka teisingos kompensacijos taikymui pateisinti, jis mano, kad lieka neatsakyta į klausimą, kokio dydžio kompensaciją galima nustatyti, kad ji nebūtų savavališka.

63. Be to, jis nurodo, jog dėl to, kad valstybės narės turi atsižvelgti į reikšmingiausius kriterijus, kad būtų nustatytas teisingos kompensacijos dydis, nepamiršdamos, kad jis neturi būti atsietas nuo žalą sudarančių požymių, kyla klausimas dėl jų galimybės ar pareigos nenumatyti jokios kompensacijos, jeigu žala yra minimali.

32 — Žr. ATĮ 60 straipsnį, į kurį daroma nuoroda 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekreto 1 straipsnio 14 punkte ir kuriame apibrėžiamas proporcingo atlyginimo mokėtojas.

33 — Žr. 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekreto 15 straipsnį.

34 — Šie tarifai atitinkamai yra 0,0251 EUR ir 0,0151 EUR už saugomo kūrinio kopiją, padarytą mokymo ar viešosios panaudos įstaigos naudojamais aparatais. Be to, spalvotų kopijų atveju šie tarifai dauginami iš dviejų.

35 — 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekreto 11 straipsnis. Šios įstaigos apibrėžiamos šio karaliaus dekreto 1 straipsnio 16 ir 17 punktuose.

36 — 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekreto 12 straipsnis.

37 — Žr. prieš priimant 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekretą Karaliui pateiktoje ataskaitoje esančius paaiškinimus, *Moniteur belge*, p. 29874, 29895.

64. Toliau, nagrinėdamas Belgijos teisės aktus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad kaip į reikšmingiausią kriterijų buvo atsižvelgta į maksimalų nespalvoto kopijavimo greitį, o ne į aparato buitinio ar komercinio naudojimo paskirtį ar technines aparato savybes, pavyzdžiui, jo funkcijų įvairovę. Jis taip pat pažymi, kad, nors fiksuotas atlyginimas negali viršyti tam tikros skenerių kainos procentinės dalies, į kitų aparatų kainą jokios nuorodos nėra, o būtent daugiafunkcių aparatų atveju taikoma didžiausia įmanoma suma.

65. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš šių aplinkybių daro išvadą, kad galima kelti klausimą, ar fiksuoto atlyginimo, kurį moka gamintojai, importuotojai ir įgijėjai, rinkimas už daugiafunkcius spausdintuvus ir kartu proporcingo atlyginimo, kurį moka šių spausdintuvų naudotojai, rinkimas neviršija žalos, atsiradusios dėl šių spausdintuvų naudojimo, atlyginimo, jei jis yra teisingas ir juo paisoma teisingos autorių teisių turėtojų ir saugomų objektų naudotojų teisių ir interesų pusiausvyros.

C – *Analizė*

1. Dėl priimtinumo

66. Nėra reikalo gaišti laiko nagrinėjant antrojo prejudicinio klausimo priimtinumą, kurį kvestionavo *Reprobel*, nes jis nekelia abejonių. Aišku, pagrindinės bylos ginčas yra daugiausia susijęs su daugiafunkcių spausdintuvų gamintojais, kurie, būdami gamintojai, moka tik fiksuotą atlyginimą ir nemoka proporcingo atlyginimo. Vis dėlto antrasis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimas yra susijęs iš karto su abiem atlyginimais, vertinamais atskirai, ir su visa dvigubo atlyginimo sistema.

2. Dėl esmės

67. Pirmiausia reikia priminti, kad atsižvelgiant į taikytinų nacionalinės teisės aktų taikymo sritį ir dėl pirmiau nurodytų priežasčių Teisingumo Teismui nereikia aiškinti Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkto nuostatų.

68. Toliau reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismo praktiką, susijusią su Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtimi, pagal analogiją galima pritaikyti tos pačios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies a punkte numatytai atgaminimo reprografijos būdu išimčiai, paisant pagrindinės teisės į vienodą požiūrį, įtvirtintos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 20 straipsnyje [38].

69. Šiuo atveju iš Teisingumo Teismo praktikos aišku, kad teisinga kompensacija skirta deramai kompensuoti autoriams už saugomų kūrinių atgaminimą be jų leidimo, tad ji turi būti laikoma atlyginimu už šių autorių dėl atgaminimo veiksmo patiriamą žalą [39]. Taigi ši kompensacija būtinai turi būti apskaičiuojama remiantis žalos, sukeltos autorių teisių turėtojams įvedus aptariamą išimtį, šiuo atveju – atgaminimo reprografijos būdu išimtį, kriterijumi [40].

38 — Sprendimas *VG Wort ir kt.* (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426, 73 punktas).

39 — Žr. sprendimus *Padawan* (C-467/08, EU:C:2010:620, 39 ir 40 punktai), *VG Wort ir kt.* (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426, 75 punktas).

40 — Žr. sprendimus *Padawan* (C-467/08, EU:C:2010:620, 42 punktas) ir *Amazon.com International Sales ir kt.* (C-521/11, EU:C:2013:515, 47 punktas).

70. Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs: kadangi Direktyvos 2001/29 nuostatose šis klausimas aiškiai nereglamentuojamas, valstybės narės turi didelę diskreciją nustatyti šios teisingos kompensacijos formą, finansavimo ir surinkimo sąlygas ir galimą dydį [41].

71. Būtent valstybės narės savo teritorijoje turi apibrėžti tinkamiausius kriterijus, skirtus užtikrinti, kad, neperžengiant Sąjungos teisės nustatytų ribų, būtų laikomasi šios direktyvos, atsižvelgiant į kiekvienam atvejui būdingas aplinkybes [42]. Šiuo atžvilgiu reikia patikslinti, jog tai nereiškia, kad valstybės narės turi „pasirinkti“ iš dar neapibrėžtų kriterijų tuos, kurie tinkamiausi, ir reiškia tik tai, kad jos, paisydamos Direktyvos 2001/29 tikslų ir apskritai Sąjungos teisės, turi nustatyti kriterijus, kuriuos jos laiko tinkamais.

72. Be to, nors Direktyvos 2001/29 nuostatose teisingos kompensacijos mokėtojo klausimas aiškiau nereglamentuotas, tad valstybės narės šiuo atžvilgiu taip pat turi didelę diskreciją [43], iš principo būtent tokią žalą padaręs asmuo – asmuo, kuris atgamino saugomą kūrinį iš anksto nepaprašęs teisių turėtojo leidimo, – turi atlyginti padarytą žalą, finansuodamas teisingą kompensaciją, kuri turi būti sumokėta šiam teisių turėtojui [44].

73. Tačiau Teisingumo Teismas yra pripažinęs, viena vertus, kad praktiškai gali būti sunku nustatyti asmenis, kurie savo atgaminimo veiksmais padaro žalą išimtinės atgaminimo teisės turėtojams, ir įpareigoti juos atlyginti žalą šiems teisės turėtojams [45]. Kita vertus, jis pabrėžė, kad, atskirai vertinant, dėl kiekvieno asmeninio naudojimo galinti kilti žala gali pasirodyti esanti minimali ir dėl to nesukelti mokėjimo pareigos, kaip pažymėta paskutiniame Direktyvos 2001/29 35 konstatuojamosios dalies sakinyje [46].

74. Todėl jis yra pripažinęs, jog tam, kad dėl vienos ar kitos išimties būtų finansuota teisinga kompensacija, valstybės narės gali atlyginimo mokėjimo pareigą nustatyti ne saugomus kūrinius kopijuojantiems ir žalą teisių turėtojams darantiems įrenginių ar aparatų naudotojams, bet asmenims, kurie disponuoja šiais įrenginiais ar aparatais ir teisiškai ar faktiškai suteikia juos šiuo tikslu šiems naudotojams arba teikia jiems atgaminimo paslaugą [47].

75. Tačiau, siekiant užtikrinti teisingą išimtinės atgaminimo teisės turėtojų ir įrangos ar aparatų naudotojų interesų pusiausvyrą, mokestį privalantiems mokėti asmenims pagal tokią sistemą pirmiausia turi būti leidžiama įtraukti šio atlyginimo dydį į šių įrenginių ar aparatų suteikimo naudotojams kainą arba į teikiamos atgaminimo paslaugos kainą, kad šį atlyginimą galiausiai mokėtų

41 — Žr. Direktyvos 2001/29 35 konstatuojamąją dalį ir sprendimus *Padawan* (C-467/08, EU:C:2010:620, 37 punktas), *Amazon.com International Sales ir kt.* (C-521/11, EU:C:2013:515, 20 punktas) ir *Copydan Båndkopi* (C-463/12, EU:C:2015:144, 20 punktas).

42 — Žr. Sprendimą *Amazon.com International Sales ir kt.* (C-521/11, EU:C:2013:515, 21 ir 22 punktai). Pagal analogiją taip pat žr. Sprendimą *VEWA* (C-271/10, EU:C:2011:442, 35 punktas).

43 — Dėl kopijavimo asmeniniam naudojimui išimties žr. sprendimus *Stichting de Thuiskopie* (C-462/09, EU:C:2011:397, 23 punktas) ir *Amazon.com International Sales ir kt.* (C-521/11, EU:C:2013:515, 20 punktas); dėl atgaminimo reprografijos būdu išimties žr. Sprendimą *VG Wort ir kt.* (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426, 74 punktas).

44 — Žr. sprendimus *Padawan* (C-467/08, EU:C:2010:620, 44 ir 45 punktai), *Amazon.com International Sales ir kt.* (C-521/11, EU:C:2013:515, 23 punktas) ir *ACI Adam ir kt.* (C-435/12, EU:C:2014:254, 51 punktas).

45 — Žr. sprendimus *Padawan* (C-467/08, EU:C:2010:620, 46 punktas), *Stichting de Thuiskopie* (C-462/09, EU:C:2011:397, 27 punktas), *Amazon.com International Sales ir kt.* (C-521/11, EU:C:2013:515, 24 punktas) ir *Copydan Båndkopi* (C-463/12, EU:C:2015:144, 23 punktas).

46 — Žr. Sprendimą *Padawan* (C-467/08, EU:C:2010:620, 46 punktas).

47 — Dėl kopijavimo asmeniniam naudojimui išimties žr. sprendimus *Padawan* (C-467/08, EU:C:2010:620, 46 ir 50 punktai), *Stichting de Thuiskopie* (C-462/09, EU:C:2011:397, 27 ir 29 punktai), *Amazon.com International Sales ir kt.* (C-521/11, EU:C:2013:515, 24 punktas) ir *Copydan Båndkopi* (C-463/12, EU:C:2015:144, 23 ir 43 punktai); dėl atgaminimo reprografijos būdu išimties žr. Sprendimą *VG Wort ir kt.* (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426, 76 punktas).

šie naudotojai [48]. Be to, ji turi būti grindžiama būtino ryšio tarp atlyginimo taikymo šiems įrenginiams ir aparatams ir jų naudojimo saugomiems kūriniams atgaminti buvimu [49], o tai gali reikšti būtinybę užtikrinti teisę į bet kokio galimai nepagrįstai sumokėto atlyginimo grąžinimą, kuri būtų veiksminga, o susigrąžinimas nebūtų pernelyg sunkus [50].

76. Tad į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo antrąjį klausimą reikia atsakyti atsižvelgiant į šiuos patikslinimus ir pirmiausia atskirai nagrinėti patį fiksuotą atlyginimą ir proporcingą atlyginimą, o tuomet – visą teisingos kompensacijos sistemą. Iš tiesų negalima atmesti, kad fiksuotas atlyginimas ir proporcingas atlyginimas, vertinami atskirai, atitinka pirmiau nurodytus reikalavimus, tačiau, vertinami kartu ir taikomi bendrai, jie neproporcingi ir neužtikrina išimtinės atgaminimo teisės turėtojų ir reprografijos įrenginių ar aparatų naudotojų interesų „teisingos pusiausvyros“.

77. Šiuo atžvilgiu pirmiausia reikia pažymėti, kad du atlyginimai, skirti Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte reikalaujamai teisingai kompensacijai finansuoti, vis dėlto grindžiami visiškai skirtinga logika. Fiksuotas atlyginimas, kuris renkamas už reprografijos įrenginius ar aparatus, yra grindžiamas numanomos žalos, kurią šių įrenginių ar aparatų naudojimas gali sukelti teisių turėtojams, įvertinimu, taigi išankstiniu jų numanomo galėjimo sukelti šią žalą vertinimu. Proporcingas atlyginimas, renkamas už deklaruotas saugomų kūrinių kopijas, yra grindžiamas realios žalos, kurią dėl šių kopijų patiria teisių turėtojai, nustatymu, taigi šiems teisių turėtojams padarytos faktinės žalos kiekybiniu įvertinimu *ex post*.

a) Dėl fiksuoto atlyginimo

78. Belgijos teisės aktuose nustatytam fiksuotam atlyginimui būdingos dvi pagrindinės ypatybės. Pirma, jį moka reprografijos įrenginių ir aparatų gamintojai, importuotojai arba įgijėjai, kurių daugiafunkciai spausdintuvai nagrinėjami pagrindinėje byloje, išleisdami juos į apyvartą. Antra, jo dydis įvertinamas atsižvelgiant į numanomą žalą, kurią šių įrenginių ir aparatų naudojimas saugomiems kūriniams kopijuoti gali sukelti teisių turėtojams, o pati žala įvertinama pagal maksimalų šių įrenginių ar aparatų nespalvoto kopijavimo greitį per minutę.

79. Tad fiksuotas atlyginimas iš esmės suprantamas kaip atlyginimas už visų įrenginių ir aparatų, galinčių reprografijos būdu atgaminti saugomus kūrinius, išleidimą į apyvartą ir yra netiesiogiai renkamas iš jų pirkėjų. Iš tiesų reikia pažymėti, jog nepaneigiama, kad šių reprografijos įrenginių ir aparatų Bendrijos gamintojai, importuotojai ir įgijėjai, kurie nustatyti kaip fiksuoto atlyginimo mokėtojai, gali šią sumą įtraukti į savo mažmeninio pardavimo kainas, tad galiausiai šį atlygį visada sumoka galutiniai pirkėjai, t. y. asmenys, galintys juos naudoti būtent saugomiems kūriniams kopijuoti, arba asmenys, suteikiantys juos tiems asmenims teikdami atgaminimo reprografijos būdu paslaugas ir galintys patys įtraukti atlyginimo sumą į šių paslaugų kainą.

80. Kaip pažymėjo Belgijos ir Austrijos vyriausybės, galima manyti, kad tokio fiksuoto atlyginimo nustatymas yra pateisinamas objektyviais praktiniais sunkumais siekiant nustatyti asmenis, atgaminančius saugomus kūrinius reprografijos būdu, ir įpareigoti juos mokėti teisingą kompensaciją.

48 — Dėl kopijavimo asmeniniam naudojimui išimties žr. sprendimus *Padawan* (C-467/08, EU:C:2010:620, 46 ir 49 punktai), *Stichting de Thuiskopie* (C-462/09, EU:C:2011:397, 27 ir 28 punktai), *Amazon.com International Sales ir kt.* (C-521/11, EU:C:2013:515, 24 ir 25 punktai) ir *ACI Adam ir kt.* (C-435/12, EU:C:2014:254, 52 punktas); dėl atgaminimo reprografijos būdu išimties žr. Sprendimą *VG Wort ir kt.* (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426, 76 ir 77 punktai).

49 — Dėl kopijavimo asmeniniam naudojimui išimties žr. Sprendimą *Amazon.com International Sales ir kt.* (C-521/11, EU:C:2013:515, 28 ir 33 punktai).

50 — Žr. Sprendimą *Amazon.com International Sales ir kt.* (C-521/11, EU:C:2013:515, 30–34 punktai).

81. Šiuo atžvilgiu reikia pabrėžti, jog aplinkybė, kad Belgijos teisės aktuose taip pat numatytas proporcingas atlyginimas, renkamas už faktinį reprografijos įrenginių ir aparatų naudojimą, savaime negali būti įrodymas, kad fiksuoto atlyginimo nustatymas yra nepagrįstas, nes ji rodytų, kad nėra jokių praktinių sunkumų rinkti teisingą kompensaciją už saugomų kūrinių atgaminimą reprografijos būdu. Tačiau kyla kitas klausimas, ar Belgijos teisės aktų leidėjo nustatytos teisingos kompensacijos sistemos dvilypumas, t. y. fiksuoto atlyginimo ir proporcingo atlyginimo bendras taikymas, atitinka Direktyvoje 2001/29 nustatytus teisingos pusiausvyros reikalavimus, ir nagrinėsiu jį toliau.

82. Nepaneigiama, kad Belgijos teisės aktuose nustatytas fiksuotas atlyginimas turi užtikrinti Direktyvoje 2001/29 reikalaujamą teisingą pusiausvyrą, o tai reiškia, kad reikia atlikti trejopą analizę.

83. Pirma, šią teisingą pusiausvyrą galima užtikrinti tik jeigu tarp fiksuoto atlyginimo už reprografijos įrenginius ir aparatus taikymo ir šių įrenginių ar aparatų preziumuojamo naudojimo saugomiems kūriniams atgaminti yra būtinas ryšys.

84. Kadangi šiuo atveju fiksuotas atlyginimas faktiškai renkamas už visų įrenginių ir aparatų, kurie gali būti naudojami reprografijos būdu atgaminant saugomus kūrinius, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą, išleidimą į apyvartą, iš principo reikia daryti prielaidą, kad toks ryšys yra nustatytas. Kaip Teisingumo Teismas turėjo galimybę pažymėti kitomis aplinkybėmis, daroma teisinga prielaida, kad asmenys, įsigiję tokių daugiafunkcių spausdintuvų, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje, jais visiškai pasinaudos, taigi išnaudos visas jų funkcijas, tad paprasto jų galėjimo atgaminti reprografijos būdu pakanka fiksuoto atlyginimo taikymui pateisinti [51].

85. Antra, dėl Direktyvoje 2001/29 reikalaujamos teisingos pusiausvyros taip pat reikia išnagrinėti, ar Belgijos teisės aktų leidėjo nustatyti skirtingi fiksuoto atlyginimo dydžiai neviršija Sąjungos teisėje nustatytų ribų, visų pirma proporcingumo principo.

86. Aišku, kaip jau minėjau, valstybės narės turi didelę diskreciją nustatyti būtent teisingos kompensacijos, reikalaujamos už atgaminimo reprografijos būdu išimtį, dydį. Tačiau valstybėms narėms suteikta laisvė nėra neribota. Jos turi taikyti tinkamus kriterijus, atsižvelgdamos į kiekvienam atvejui būdingas aplinkybes [52], ir užtikrinti, kad jų diskrecijos įgyvendinimas neturėtų neigiamo poveikio vidaus rinkos veikimui ir nepakenktų Direktyva 2001/29 siekiamiems tikslams [53]. Jeigu teisinga kompensacija ir ja grindžiama sistema turi būti susijusios su teisių turėtojams dėl padarytų kopijų sukelta žala, jos dydį kompetentingos institucijos iš principo turi nustatyti atsižvelgdamos į įrenginio ar aparato galimybės daryti saugomų kūrinių kopijas santykinę svarbą [54].

87. Šiuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui reikia patikrinti, ar Belgijos teisės aktuose nustatyti skirtingi tarifai, kurie diferencijuojami pagal maksimalų kopijuoklių nespalvoto kopijavimo greitį per minutę ir kurie, kalbant apie daugiafunkcius spausdintuvus, gali būti trigubai didesni už mažmeninę pardavimo kainą, yra pagrįstai proporcingai susiję su žala, kurią gali sukelti šių aparatų pateikimas rinkai.

88. Šiuo atžvilgiu, kaip nurodo Belgijos vyriausybė, maksimalaus kopijuoklių nespalvoto kopijavimo greičio per minutę kriterijus, kuriuo grindžiami skirtingi fiksuoto atlyginimo tarifai, tikrai yra tas kriterijus, kuriuo remiantis tam tikru mastu objektyviai atsižvelgiama į numanomą jų galėjimą sukelti žalą. Be to, tiesa yra ir tai, kad įrenginio ar aparato kaina nėra objektyvi aplinkybė, kuri leistų atsižvelgti į šį galėjimą.

51 — Pagal analogiją su įrašymo laikmenų, kurios gali būti tinkamos saugomiems kūriniams atgaminti kopijuojant asmeniniam naudojimui, suteikimu fiziniams asmenims žr. sprendimus *Padawan* (C-467/08, EU:C:2010:620, 54–56 punktai), *Amazon.com International Sales ir kt.* (C-521/11, EU:C:2013:515, 41 ir 42 punktai) ir *Copydan Båndkopi* (C-463/12, EU:C:2015:144, 24 ir 25 punktai).

52 — Žr. Sprendimą *Amazon.com International Sales ir kt.* (C-521/11, EU:C:2013:515, 21 ir 22 punktai).

53 — Visų pirma žr. Direktyvos 2001/29 31 konstatuojamąją dalį.

54 — Žr. Sprendimą *Copydan Båndkopi* (C-463/12, EU:C:2015:144, 21 ir 27 punktai).

89. Tačiau žala, kuri gali būti sukeliama, kai fizinis asmuo asmeniniam naudojimui nusiperka daugiafunkcį spausdintuvą, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje, tikrai visiškai nepalyginama su žala, kuri gali kilti, jeigu tą patį spausdintuvą nusiperka juridinis asmuo, pavyzdžiui, viešoji biblioteka, naudoti savo darbuotojams ar juo labiau suteikti naudotis visuomenei. Be to, esant panašiam kopijavimo greičiui, daugiafunkcio spausdintuvo galėjimas sukelti numanomą žalą, būtent atsižvelgiant į jo funkcijų ir naudojimo būdų įvairovę, visiškai neprilygsta analogiškam mašinos, specialiai skirtos masiniam kopijavimui, galėjimui.

90. Taigi Direktyvoje 2001/29 reikalaujama teisinga pusiausvyra, dėl kurios fiksuoto atlyginimo dydis neturi būti visiškai nesusijęs su teisių turėtojams sukeltą žalą sudarančiais požymiais [55], neabejotinai būtų užtikrinama geriau, jeigu būtų atsižvelgta ne tik į kopijavimo greičio kriterijų, bet ir į kitas objektyviai įvertinamas aplinkybes, pavyzdžiui, išleidžiamo į apyvartą įrenginio ar aparato pobūdį arba paskirtį, kuriuos savo pastabose tiksliai nurodė, tačiau atmetė Belgijos vyriausybė.

91. Teisės aktų leidėjo vertinimas, ar reprografijos įrenginiai ir aparatai gali sukelti numanomą žalą, turi būti grindžiamas bent jau kitomis objektyviomis ir aktualiomis aplinkybėmis, konkrečiai susijusiomis su statistiniais duomenimis, kad būtų galima nustatyti tam tikrą atitiktį tarp skirtingų fiksuoto atlyginimo tarifų ir kiekvienam įrenginio ar aparato tipui būdingos galimos žalos dydžio.

92. Šiuo atžvilgiu galima pažymėti, kad daugiafunkciams spausdintuvams, galintiems per minutę padaryti nuo 20 iki 39 nespalvotų kopijų, taikomas tarifas, t. y. 195,60 EUR, susietas su proporcingo atlyginimo tarifu, taikomu kiekvienai saugomo kūrinio kopijai, jeigu asmuo bendradarbiavo, t. y. 0,0201 EUR, prilygtų maždaug 9 731 saugomų kūrinių kopijoms. Tačiau Belgijos vyriausybė nepateikė jokios tikslios informacijos, kuri galėtų „įtikinti“, jog tikrai įmanoma, kad, naudodamas daugiafunkcį spausdintuvą asmeniniais tikslais, fizinis asmuo gali sukelti tokią didelę žalą.

93. Šiuo atveju reikia pabrėžti, jog Belgijos vyriausybė teigė, kad fiksuoto atlyginimo nustatymas buvo grindžiamas išankstiniais tyrimais, nurodytais Karaliui prieš priimant 1997 m. spalio 30 d. dekretą pateiktoje ataskaitoje. Šiuo atveju minėtoje ataskaitoje pateikiama kai kurių to meto statistinių duomenų, susijusių su įvairių tipų reprografijos įrenginiais ir aparatais, kuriems taikomas fiksuotas atlyginimas, išskiriant kopijuoklius, faksimilinius aparatus, daugintuvus ir ofsetinės spaudos mašinas, kiekvienam tipui nurodant naudojamų aparatų skaičių, vidutinę jų pardavimo kainą ir įmanomą padaryti kopijų skaičių. Be to, ji patikslina, kad „fiksuoto atlyginimo dydis pritaikytas atsižvelgiant į faktinį aparato naudojimą rinkoje“ iš esmės remiantis „gamintojų atstovų pateikta informacija“. Tačiau šitoks atsižvelgimas į aparato naudojimą turi reikšmę tik skirstant kopijuoklius į septynias kategorijas, apibrėžiamas pagal nespalvoto kopijavimo greitį per minutę.

94. Kita vertus, Teisingumo Teismui nėra pateikta tyrimų, kuriuos teisių administravimo organizacija turi periodiškai atlikti pagal 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekreto 26 straipsnio 1 dalį ir kurie turi apimti tam tikrą tikslią statistinę informaciją, visų pirma susijusią su padarytų saugomų kūrinių kopijų skaičiumi ir jų pasiskirstymu pagal veiklos sektorius.

95. Tačiau bet kuriuo atveju būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti visas bylos aplinkybes. Pirmiausia jis turi įvertinti kriterijaus, kurį teisės aktų leidėjas įtvirtino fiksuoto atlyginimo tarifams nustatyti, tinkamumą ir padaryti iš to išvadas. Be to, jis turi įvertinti, ar skirtingus fiksuoto atlyginimo tarifus galima laikyti pagrįstai susijusiais su numanomos žalos teisių turėtojams dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų daugiafunkcių spausdintuvų išleidimo į apyvartą dydžiu.

55 — Kaip Teisingumo Teismas yra nurodęs dėl 1992 m. lapkričio 19 d. Tarybos direktyvos 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje (OL L 346, p. 61; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 120); žr. Sprendimą *VEWA* (C-271/10, EU:C:2011:442, 37 punktas).

96. Galiausiai, trečia, Teisingumo Teismo praktikoje reikalaujama teisinga pusiausvyra reiškia, kad reikia patikrinti, ar nustatant fiksuotą atlyginimą bet kuriuo atveju kartu reikia numatyti galimybę susigrąžinti galbūt nepagrįstai sumokėtą fiksuotą atlyginimą [56].

97. Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas tokį susigrąžinimo reikalavimą yra įtvirtinęs tik labai konkrečiomis aplinkybėmis, susijusiomis su atlyginimu, mokamu už atgaminimo laikmenų pardavimą taikant Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte numatytą išimtį asmeniniam kopijavimui. Tačiau pagrindinėje byloje nagrinėjamo atvejo negalima visiškai prilyginti atvejui, nagrinėtam byloje *Amazon.com International Sales ir kt.*

98. Aišku, kaip ir minėtoje byloje nagrinėtos atgaminimo laikmenos, daugiafunkciai spausdintuvai dėl savo pobūdžio yra skirti naudoti labai įvairiais tikslais ir kai kurie iš jų, pavyzdžiui, asmens dokumentų spausdinimas, neturi nieko bendro su saugomų kūrinių atgaminimu reprografijos būdu. Todėl reikalavimas, kad asmenys, naudojantys šiuos daugiafunkcius spausdintuvus tik su saugomų kūrinių atgaminimu nesusijusiais tikslais, mokėtų šį atlyginimą, neatitinka Direktyvoje 2001/29 reikalaujamos teisingos pusiausvyros.

99. Vis dėlto taip pat reikia nepamiršti, kad kopijavimo asmeniniam naudojimui išimties sritis, kaip jau buvo priminta nagrinėjant pirmąjį prejudicinį klausimą, yra siauresnė *ratione personae* už atgaminimo reprografijos būdu išimties sritį. Numatyta asmeninio kopijavimo išimtis taikoma tik fiziniams asmenims, norintiems daryti saugomų kūrinių kopijų asmeniniam naudojimui, tad palyginti nesunku nustatyti atlyginimo už kopijavimą asmeniniam naudojimui sistemą, kiek tai susiję su visomis įrašymo laikmenomis, ir kartu taikyti mechanizmą, leidžiantį grąžinti šį atlyginimą to pagrįstai prašantiems asmenims.

100. Tačiau už saugomų kūrinių atgaminimą, taikant atgaminimo reprografijos būdu išimtį, iš principo turi būti mokama teisinga kompensacija, nepaisant to, koks asmuo atgamina. Tačiau, kaip teigia Austrijos vyriausybė, daugiafunkcių spausdintuvų naudojimo atgaminant saugomus kūrinius kontrolė, taikoma kiekvienam spausdintuvą įsigijusiam asmeniui, ar jis būtų fizinis, ar juridinis asmuo, yra susijusi su dideliais praktiniais sunkumais, kurie ir yra paties fiksuoto atlyginimo leistinumo pagrindas.

101. Todėl aplinkybės, kad kartu su fiksuotu atlyginimu nėra taikomas grąžinimo mechanizmas, savaime negalima laikyti kenksminga Direktyvoje 2001/29 reikalaujamai teisingai pusiausvyrai. Tačiau visai kitas klausimas yra tas, ar fiksuoto atlyginimo grąžinimo proporcingą atlyginimą privalantiems mokėti asmenims mechanizmo nebuvimas gali pakenkti minėtai pusiausvyrai, ir jį nagrinėsiu toliau.

b) Dėl proporcingo atlyginimo

102. Belgijos teisės aktuose nustatytas proporcingas atlyginimas iš esmės yra mokestis už faktinį visų įrenginių ar aparatų, galinčių reprografijos būdu atgaminti saugomus kūrinius, kaip antai pagrindinėje byloje nagrinėjami daugiafunkcių spausdintuvų, naudojimą ar eksploatavimą, o jo dydis iš esmės nustatomas atsižvelgiant į realią žalą, kurią šis naudojimas ar eksploatavimas faktiškai sukėlė teisių turėtojams. Iš tiesų jį arba tiesiogiai moka reprografijos įrenginių ir aparatų, darančių saugomų kūrinių kopijas, įgijėjai arba naudotojai, arba šiems įgijėjams ar naudotojams jį perkelia asmenys, suteikiantys jiems galimybę naudoti šiuos įrenginius ar aparatus. Be to, šio atlyginimo dydis suėjus terminui nustatomas pagal reprografijos įrenginių ir aparatų naudotojų deklaracijas, kuriose tiksliai nurodyta, kiek saugomų kūrinių kopijų padaryta nagrinėjamu laikotarpiu, arba pateikiama šiuo atžvilgiu būtina informacija.

56 — Žr. Sprendimą *Amazon.com International Sales ir kt.* (C-521/11, EU:C:2013:515, 30–32 punktai).

103. Taigi iš pirmo žvilgsnio būtų galima manyti, kad, nustatant reprografijos įrenginių ir aparatų naudotojams pareigą tiesiogiai ar netiesiogiai mokėti proporcingą atlyginimą pagal padarytų saugomų kūrinių kopijų skaičių, Belgijos teisės aktuose teisingas Direktyvoje 2001/29 reikalaujamos kompensacijos rinkimas užtikrinamas ir teisių turėtojams, ir šiems naudotojams; taigi yra laikomasi joje nustatytų teisingos pusiausvyros reikalavimų.

104. Tačiau reikia pabrėžti, kad šalys nesutaria dėl proporcingo atlyginimo taikymo srities *ratione personae*. Iš tiesų Belgijos vyriausybė teigia, kad atlyginimo nemoka reprografijos įrenginių ir aparatų naudotojai privatūs asmenys, tačiau nepateikia informacijos, kuri patvirtintų teiginį, kuris nėra aiškus iš Belgijos teisės aktų. *Reprobel* per posėdį patvirtino, kad proporcingą atlyginimą reikalaujama mokėti tik iš didelių naudotojų arba kopijavimo paslaugas teikiančių įmonių, t. y. iš profesionalių subjektų, naudojančių kopijas dideliu mastu, ir patikslino, kad rinkti šį atlyginimą iš fizinių asmenų neįmanoma nei praktiškai, nei teisiškai, nes tam reikėtų atlikti stebėjimą, kuris pažeistų teisę į privataus gyvenimo gerbimą. *Epson* teigia, kad šis atlyginimas būtų taikomas neskirstant pagal naudotoją ar atgaminimo tikslus.

105. Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismui nepriklauso aiškinti nacionalinės teisės, ir jis tegali nurodyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui išnagrinėti šį aspektą, patikslinant, kad, atsižvelgiant į valstybių narių turimą diskreciją nustatyti teisingos kompensacijos mokėtojus, šiuo atžvilgiu jo padaryta išvada galėtų turėti poveikį tik fiksuoto atlyginimo ir proporcingo atlyginimo bendro taikymo atitikties Direktyvos 2001/29 reikalavimams vertinimui.

106. Tačiau iš esmės dėmesio nusipelno proporcingo atlyginimo dydžio, kuris skiriasi atsižvelgiant į naudotojo bendradarbiavimą, nustatymo tvarka. *Epson* ir Komisija konkrečiai tvirtina, kad šis bendradarbiavimas neturi ryšio su žala, todėl proporcingas atlyginimas yra neproporcingas ir pažeidžia Direktyvoje 2001/29 reikalaujamą teisingą pusiausvyrą.

107. Šiuo atžvilgiu ir vėl reikia priminti, kad valstybės narės turi didelę diskreciją nustatyti ir teisingos kompensacijos dydį, ir jos rinkimo tvarką. Vis dėlto proporcingo atlyginimo mokėtojams taikomas skirtingas tarifas, nustatomas pagal tai, ar jie bendradarbiauja renkant šį atlyginimą, ar ne, turi būti pateisinamas objektyviu, pagrįstu ir proporcingu siekiamam tikslui kriterijumi.

108. Šiuo atveju proporcingas atlyginimas, kurio tikslas yra finansuoti Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte reikalaujamą teisingą kompensaciją, yra grindžiamas saugomų kūrinių kopijų, kurias per konkretų laikotarpį padaro reprografijos įrenginių ir aparatų naudotojai, skaičiumi, taigi labai priklauso nuo jų bendradarbiavimo.

109. Atsižvelgiant į šio atlyginimo siekiamą tikslą, priemones, kurios gali būti teisėtai įgyvendintos norint pasiekti šį tikslą, ir sąnaudas, kurios gali būti patiriamos dėl šio įgyvendinimo, neatrodo, kad pats už kiekvieną kopiją renkamo proporcingo atlyginimo dydžio pritaikymas pagal tai, ar šie naudotojai bendradarbiauja, yra visiškai savavališkas ar akivaizdžiai nepagrįstas.

110. Tačiau Belgijos vyriausybė visiškai nepaaiškino aplinkybių, galinčių pateisinti, kodėl taikomos sumos skiriasi net dvigubai. Nei ATĮ, nei 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekretas, nei ataskaita, kuri buvo pateikta Karaliui prieš priimant šį dekretą, neparodo, kad šį skirtumą objektyviai pateisina papildomos sąnaudos, patiriamos renkant proporcingą atlyginimą jį privalančio mokėti asmens nebendradarbiavimo atveju, ir šį aspektą savo 1997 m. liepos 9 d. nuomonėje dėl karaliaus dekreto – galiausiai jis buvo priimtas 1997 m. spalio 30 d. – projekto pažymėjo *Conseil d'État*[57].

57 — Žr. 6 straipsnio komentarą, *Moniteur belge*, 1997 m. lapkričio 7 d., p. 29910.

111. Tačiau būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, prireikus atsižvelgdamas į Belgijos vyriausybės pateiktus paaiškinimus, turi patikrinti, ar šis atlyginimo dydžių skirtumas yra objektyviai pateisinamas ir proporcingas siekiamam tikslui.

c) Dėl visos dvigubo atlyginimo sistemos

112. Dabar lieka išnagrinėti klausimą, ar Direktyvą 2001/29 reikia aiškinti taip, kad ja draudžiama Belgijos teisės aktų leidėjo nustatyta dvejopa – fiksuoto atlyginimo ir proporcingo atlyginimo – sistema. Tiksliau reikia išnagrinėti, ar, atsižvelgiant į Direktyvoje 2001/29 nustatytus teisingos pusiausvyros reikalavimus, galima laikyti teisėta tai, kad iš asmenų, naudojančių reprografijos įrenginį ar aparatą, yra kartu renkamas proporcingas atlyginimas, apskaičiuojamas pagal konkrečiu laikotarpiu faktiškai padarytų saugomų kūrinių kopijų skaičių, taigi skirtas teisių turėtojų realiai ir faktiškai patirtai žalai kompensuoti, nors tie patys asmenys jau laikomi tiesiogiai arba netiesiogiai sumokėjusiais fiksuotą atlyginimą, paprastai renkamą įsigyjant naudojamą įrenginį ar aparatą.

113. Šiuo atžvilgiu iš karto reikia priminti, kad, kaip matyti iš pateiktų svarstymų, valstybėms narėms iš principo leidžiama, kiek teisingos kompensacijos rinkimo tvarka ir dydis priklauso joms pripažįstamai diskrecijai, finansuoti teisingą kompensaciją už atgaminimo reprografijos būdu išimtį, renkant fiksuotą atlyginimą arba proporcingą atlyginimą, jeigu jos nepažeidžia išimtinės atgaminimo teisės turėtojų ir reprografijos įrenginių ar aparatų naudotojų interesų pusiausvyros, kurios reikalaujama Direktyvoje 2001/29.

114. Vis dėlto pagal Direktyvoje 2001/29 nustatytus teisingos pusiausvyros reikalavimus iš principo neleidžiama iš to paties asmens kartu rinkti ir fiksuoto atlyginimo už reprografijos įrenginio ar aparato įsigijimą, ir proporcingo atlyginimo už faktinį šio įrenginio ar aparato naudojimą atgaminant saugomus kūrinius [58].

115. Iš tiesų, jeigu Belgijos teisės aktuose numatyta rinkti proporcingą atlyginimą, kuris turi atitikti teisių turėtojų realią žalą, patirtą dėl faktinio reprografijos įrenginių ir aparatų naudojimo saugomiems kūriniams atgaminti, papildomo fiksuoto atlyginimo, atitinkančio numanomą žalą, kurią šios įrangos ir aparatų pateikimas rinkai galėtų sukelti teisių turėtojams, rinkimas iš to paties asmens iš principo negali būti laikomas atitinkančiu Direktyvoje 2001/29 nustatytus teisingos pusiausvyros reikalavimus.

116. Nors tiesa, kad, kaip jau buvo daug kartų pažymėta [59], valstybės narės turi didelę diskrecija nustatyti Direktyvoje 2001/29 reikalaujamos teisingos kompensacijos formą, finansavimo ir surinkimo sąlygas ir galimą dydį, šie joms pripažinti įgaliojimai nėra neriboti ir bet kuriuo atveju turi užtikrinti minėtoje direktyvoje reikalaujamos teisingos pusiausvyros laikymąsi. Konkrečiai kalbant nacionalinės teisės aktų leidėjas negali naudotis šiais įgaliojimais pažeisdamas nediskriminavimo principą arba savavališkai. Tam tikromis aplinkybėmis nustatydamas asmenims, naudojantiems reprografijos įrenginius ar aparatus saugomų kūrinių atgaminimo tikslais, pareigą vieną po kito, nesiimant kitų atsargumo priemonių, sumokėti fiksuotą atlyginimą ir proporcingą atlyginimą, Belgijos teisės aktų leidėjas be pateisinamos priežasties griauna teisingą autorių teisės turėtojų ir minėtų asmenų teisių ir interesų pusiausvyrą, kurią turi užtikrinti.

58 — Be to, šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad Belgijos vyriausybė nepateikė jokių duomenų, kurie galėtų objektyviai pateisinti tai, kad tik juridiniai asmenys turi kartu mokėti ir fiksuotą atlyginimą, ir proporcingą atlyginimą, skirtingai nei fiziniai asmenys, kuriems nenustatyta prievolė mokėti proporcingą atlyginimą.

59 — Žr., be kita ko, šios išvados 38 ir 70 punktus.

117. Galiausiai šis proporcingas atlyginimas, kuriuo geriausiai užtikrinama Direktyvoje 2001/29 reikalaujama pusiausvyra, jeigu jis nustatomas atsižvelgiant į iš principo realią žalą, kurią faktiškai patyrė teisių turėtojai, gali būti renkamas tik jeigu įrodoma, kad jo suma nustatyta faktiškai atsižvelgiant į jau sumokėtą fiksuotą atlyginimą, arba tik jeigu šio atlyginimo mokėtojas gali susigrąžinti fiksuotą atlyginimą, kurį tiesiogiai sumokėjo įsigydamas (tuo pačiu metu arba vėliau) naudojamą reprografijos įrenginį ar aparatą, ar atskaityti kaip šį fiksuotą atlyginimą netiesiogiai jau sumokėtą sumą.

118. Bet koks kitoks sprendimas beveik neabejotinai reikštų, kad tas pats asmuo būtų įpareigotas dvigubai finansuoti Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte reikalaujamą teisingą kompensaciją, o tai neatitiktų šioje direktyvoje reikalaujamos teisingos pusiausvyros. Tačiau nebuvo teigiama, o ir remiantis Teisingumo Teismui pateikta bylos medžiaga negalima konstatuoti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjami Belgijos teisės aktai atitiko vieną ar kitą iš šių sąlygų. Tačiau būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atlikti šiuo atžvilgiu reikalingus patikrinimus ir iš to padaryti atitinkamas išvadas.

d) Išvados

119. Vadovaudamasis pateiktais svarstymais, darau tris išvadas.

120. Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 straipsnio a punktą reikia aiškinti taip, kad juo iš principo nedraudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, kuriuose, kad būtų finansuota teisinga kompensacija, mokėtina dėl šioje nuostatoje numatytos atgaminimo reprografijos būdu išimties, už reprografijos įrenginių ir aparatų išleidimą į apyvartą iš jų gamintojų, importuotojų ar įgijėjų numatyta rinkti fiksuotą atlyginimą, jeigu, pirma, jis yra renkamas nuosekliai ir nediskriminuojant, antra, minėtieji asmenys gali jiems priklausančią mokėti sumą perkelti šių įrenginių ir aparatų naudotojams ir, trečia, jo suma turi pagrįstą ryšį su šio išleidimo į apyvartą galima žala teisių turėtojams, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

121. Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad juo iš principo nedraudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, pagal kuriuos, kad būtų finansuota teisinga kompensacija, mokėtina dėl šioje nuostatoje numatytos atgaminimo reprografijos būdu išimties, iš fizinių arba juridinių asmenų, kurie naudoja reprografijos įrenginius ir aparatus saugomiems kūriniams atgaminti, arba vietoj pirmųjų – iš asmenų, kurie suteikia šiuos įrenginius ir aparatus kitiems asmenims, numatyta rinkti proporcingą atlyginimą, nustatomą padarytų kopijų skaičių dauginant iš vieno ar kelių tarifų, jeigu, pirma, šis atlyginimas renkamas nuosekliai ir nediskriminuojant ir, antra, taikomi skirtingi tarifai yra grindžiami objektyviais, pagrįstais ir proporcingais kriterijais, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

122. Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad juo draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, pagal kuriuos, kad būtų finansuota teisinga kompensacija, mokėtina dėl šioje nuostatoje numatytos atgaminimo reprografijos būdu išimties, įpareigojama iš to paties asmens paeiliui ir kartu rinkti ir fiksuotą atlyginimą už reprografijos įrenginio ar aparato įsigijimą, ir proporcingą atlyginimą už šio įrenginio ar aparato naudojimą saugomiems kūriniams atgaminti, kai nustatant proporcingą atlyginimą faktiškai neatsižvelgiama į sumą, kuri sumokėta kaip fiksuotas atlyginimas, arba nenumatyta šio asmens galimybė susigrąžinti arba atskaityti sumokėtą fiksuotą atlyginimą.

VI – **Dėl kompensacijos gavėjų (trečiasis klausimas)**

123. Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia, ar Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad juo valstybėms narėms leidžiama pusę šioje nuostatoje numatytos kompensacijos skirti autorių sukurtų kūrinių leidėjams, nenustatant leidėjams pareigos bent netiesiogiai atlyginti autoriams už šios kompensacijos dalį.

124. Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punkte tik autoriams numatyta išimtinė teisė leisti arba uždrausti tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai ar nuolat bet kuriuo būdu ir bet kuria forma atgaminti savo kūrinius (visus ar jų dalį).

125. Taigi leidėjai nėra Direktyva 2001/29 saugomos išimtinės atgaminimo teisės turėtojai, skirtingai, pavyzdžiui, nuo fonogramų gamintojų arba filmų pirmojo įrašo gamintojų, kurie atitinkamai nurodyti šios direktyvos 2 straipsnio c ir d punktuose ir kurių būtinos investicijos tokiems produktams, kaip fonogramos, filmai ar multimedijos produktai, sukurti yra laikomos didelėmis, taigi galinčiomis pateisinti atitinkamą teisinę apsaugą [60].

126. Be to, reikia pažymėti, kad Direktyvos 2001/29 4 straipsnyje tik autoriams suteikta išimtinė teisė leisti arba uždrausti bet kokį viešą jų kūrinių originalo ar jo kopijų platinimą parduodant ar kitais būdais.

127. Taigi iš principo leidėjai neturi būti teisingos kompensacijos, mokamos dėl šios išimtinės atgaminimo teisės išimčių, numatytų Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktuose, gavėjai, ir ši kompensacija turi būti mokama tik šios direktyvos 2 straipsnyje nurodytiems teisių turėtojams, arba bent jau naudą iš jos turi gauti tik šie teisių turėtojai arba jų teisių perėmėjai.

128. Iš tiesų Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad Direktyva 2001/29 valstybės narės neįpareigojamos mokėti teisių turėtojams ar jų teisių perėmėjams visos teisingos kompensacijos pinigais, be to, valstybėms narėms nedraudžiama pagal joms suteiktą didelę diskreciją numatyti, kad šios kompensacijos dalis būtų mokama netiesiogiai – per jų naudai įsteigtas socialines ir kultūros įstaigas, tačiau jeigu šios įstaigos iš tiesų naudingos šiems teisių turėtojams ir jei šių įstaigų veikimo tvarka nėra diskriminacinė [61].

129. Tokia netiesioginio teisingos kompensacijos rinkimo sistema atitinka vieną iš Direktyvoje 2001/29 numatytų tinkamos intelektinės nuosavybės teisių teisinės apsaugos tikslų, kuris, kaip matyti iš jos 10 ir 11 konstatuojamųjų dalių, yra užtikrinti, kad Europos kultūra gautų būtinų lėšų kūrybai ir gamybai, o meno kūrėjai ir atlikėjai išlaikytų nepriklausomumą ir orumą [62].

130. Tačiau leidėjų niekaip negalima prilyginti autorių naudai įsteigtoms socialinėms ir kultūros įstaigoms, ir tikrai nebuvo teigiama ar juo labiau įrodyta, kad leidėjams mokamas atlyginimas galiausiai yra iš tikrųjų naudingas autoriams.

131. Todėl Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad juo valstybėms narėms draudžiama šioje nuostatoje numatytos teisingos kompensacijos dalį skirti autorių sukurtų kūrinių leidėjams, jeigu leidėjams nenustatoma pareiga atlyginti, nors ir netiesiogiai, autoriams už šią kompensacijos dalį.

60 — Žr. Direktyvos 2001/29 10 konstatuojamąją dalį.

61 — Žr. Sprendimą *Amazon.com International Sales ir kt.* (C-521/11, EU:C:2013:515, 49, 50 ir 53 punktai).

62 — Ten pat, 52 punktas.

132. Tačiau, remiantis Belgijos vyriausybės ir *Reprobel* pateiktais paaiškinimais, leidėjams mokamas atlyginimas yra *sui generis* kompensacija, kurią Belgijos teisės aktų leidėjas nustatė ne pagal Direktyvą 2001/29 dėl specifinių kultūros politikos priežasčių.

133. Šiuo atžvilgiu pirmiausia reikia pažymėti, jog Belgijos vyriausybė tikrai neteigia, kad ši *sui generis* teisinga kompensacija susijusi su Direktyvos 2001/29 36 konstatuojamąja dalimi [63], kad ja, pavyzdžiui, atlyginama už žalą, patirtą dėl „specifinių atvejų viešosiose bibliotekose, mokymo įstaigose ar muziejuose arba archyvuose, nesiekiant tiesioginės ar netiesioginės ekonominės ar komercinės naudos“, nurodytą šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies c punkte.

134. Dar reikia pabrėžti, kad Belgijos teisės aktų aiškinimas, kurį pateikia *Reprobel* ir Belgijos vyriausybė ir kuris nėra aiškus iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, yra iš esmės grindžiamas 1997 m. spalio 30 d. karaliaus dekreto parengiamaisiais darbais. Prieš priimant šį karaliaus dekretą Karaliui pateiktoje ataskaitoje, tiksliau [64] jos 2.1 punkte, nurodyta, kad pradiniai teisės į atlyginimą turėtojai yra autoriai ir leidėjai, o ATĮ 6 straipsnio pirmoje pastraipoje autorius apibrėžiamas kaip kūrinį sukūręs fizinis asmuo. Joje taip pat patikslinta, kad nors ATĮ leidėjas neapibrėžtas, šiuo įstatymu leidėjo teisė į atlyginimą pripažįstama *ab initio*, ir jos negalima prilyginti autoriaus teisei.

135. Be to, galima pažymėti, kad savo 1997 m. liepos 9 d. nuomonėje dėl karaliaus dekreto – jis galiausiai priimtas 1997 m. spalio 30 d. – projekto *Conseil d'État* tiesiog pažymėjo, kad ATĮ 59 straipsnyje numatytas atlyginimas, mokėtinas dėl saugomų kūrinių atgaminimo, turi būti mokamas autoriams ir leidėjams, kurių kūriniai buvo faktiškai atgaminti, ir lygiomis dalimis paskirstytas autoriams ir leidėjams pagal ATĮ 61 straipsnio trečią pastraipą.

136. Taigi Belgijos teisės aktų leidėjas ATĮ 59–61 straipsniais, pirma, autoriams nustatė Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punkte numatytą teisingą kompensaciją ir, antra, leidėjams nustatė specialų atlyginimą, o jie abu mokami tuo pačiu metu ir ta pačia tvarka.

137. Atsižvelgiant į tai reikia priminti, kad per prejudicinio sprendimo procedūrą Teisingumo Teismas neturi nei aiškinti nacionalinės teisės, nei juolab vertinti, ar valstybė narė teisingai aiškina savo pačios nacionalinę teisę. Taigi būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar nacionalinės teisės aktuose yra nustatytas atlyginimas leidėjams, kuris skiriasi nuo teisingos kompensacijos, mokėtinos autoriams pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą.

138. Atsižvelgiant į tai, reikia manyti, kad trečiuoju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimu klausiama, ar Direktyvą 2001/29 reikia aiškinti taip, kad pagal ją valstybėms narėms draudžiama ne pagal šios direktyvos reikalavimus nustatyti specialų atlyginimą saugomų kūrinių leidėjams, kuris nagrinėjamas pagrindinėje byloje.

139. Manau, kad į šį klausimą iš principo reikia atsakyti neigiamai, tačiau derėtų kai ką patikslinti.

140. Iš tiesų Direktyvoje 2001/29, kuria, kaip patikslinta pačiame jos pavadinime, suderinami tik kai kurie autorių teisių ir gretutinių teisių aspektai, nėra nė vienos nuostatos, kuri prieštarautų valstybių narių teisei nustatyti tokį specialų atlyginimą leidėjams, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, skirtą kompensuoti žalai, kurią jie patiria dėl reprografijos įrenginių ir aparatų pateikimo rinkai ir naudojimo.

63 — Šioje konstatuojamojoje dalyje patikslinta, kad „valstybės narės teisingą kompensaciją teisių turėtojams taip pat gali nustatyti taikydamos neprivalomas nuostatas dėl išimčių ar apribojimų, dėl kurių nereikia tokios kompensacijos“.

64 — Žr. II skirsnį – Teisėtos licencijos mechanizmas, 2.1 punktas, p. 29878.

141. Kitaip galėtų būti tik tuo atveju, jeigu būtų įrodyta, kad šio specialaus leidėjų atlyginimo nustatymas turi neigiamą poveikį autoriams pagal Direktyvą 2001/29 numatytai teisingai kompensacijai. Tačiau priminus, kad valstybės narės turi didelę diskreciją nustatyti būtent Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktuose numatytos teisingos kompensacijos dydį, reikia pažymėti, jog iš bylos medžiagos negalima daryti išvados ir nebuvo teigiama, kad leidėjams skirto atlyginimo rinkimas ir mokėjimas yra žalingas autoriams mokėtinai teisingai kompensacijai.

142. Tačiau šiuo atžvilgiu būtinas aplinkybes turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

143. Taigi Direktyvą 2001/29 reikia aiškinti taip, kad ja valstybėms narėms nedraudžiama nustatyti specialaus atlyginimo leidėjams, skirto kompensuoti žalai, kurią jie patiria dėl reprografijos įrenginių ir aparatų pateikimo rinkai ir naudojimo, jeigu šio atlyginimo rinkimas ir mokėjimas nedaro žalos autoriams pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktus mokėtinai teisingai kompensacijai. Šiuo atžvilgiu būtinas aplinkybes turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

VII – **Dėl teisingos kompensacijos mokėjimo už muzikos natų rankraščius (ketvirtasis klausimas)**

144. Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės klausia, ar Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad juo valstybėms narėms leidžiama sukurti teisingos kompensacijos, galinčios apimti muzikos natų rankraščių kopijavimą ir neteisėtą atgaminimą, surinkimo sistemą.

145. Atsakant į šį klausimą reikia atskirti muzikos natų rankraščių atgaminimą reprografijos būdu ir neteisėtai atgamintų rankraščių atgaminimą reprografijos būdu.

146. Iš tiesų pirmiausia pažymėtina, kad Teisingumo Teismas Sprendime *ACI Adam ir kt.*[65] yra konstatavęs, jog Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punktas, aiškinamas kartu su šio straipsnio 5 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad juo draudžiamas nacionalinis reglamentavimas, pagal kurį situacija, kai šaltinis, iš kurio atgaminama asmeniniam naudojimui, yra teisėtas, neatskiriama nuo situacijos, kai šis šaltinis yra neteisėtas. Šis sprendimas buvo patvirtintas Sprendimu *Copydan Båndkopi*[66]. Manau, kad pagal analogiją ir dėl tų pačių motyvų Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą reikia aiškinti taip pat, kiek jis susijęs su neteisėtų kopijų reprografija.

147. Dar reikia pažymėti, kad pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą į atgaminimui reprografijos būdu numatytos išimties taikymo sritį aiškiai nepatenka muzikos natų rankraščiai. Taigi dėl iš esmės tų pačių motyvų, kuriuos Teisingumo Teismas nurodė Sprendime *Copydan Båndkopi*[67], Direktyvos 2001/29 negalima aiškinti taip, kad ja valstybėms narėms leidžiama nustatyti teisingos kompensacijos, galinčios apimti muzikos natų rankraščių kopijavimą, rinkimo sistemą.

148. Todėl siūlau Teisingumo Teismui konstatuoti, kad Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad juo valstybėms narėms draudžiama nustatyti teisingos kompensacijos, galinčios apimti muzikos natų rankraščių kopijavimą ir neteisėtą atgaminimą, rinkimo sistemą.

65 — C-435/12, EU:C:2014:254, 20–58 punktai.

66 — C-463/12, EU:C:2015:144, 74–79 punktai.

67 — C-463/12, EU:C:2015:144, 74–79 punktai.

VIII – **Išvada**

149. Todėl siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Cour d'appel de Bruxelles* pateiktus keturis prejudicinius klausimus:

1. 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo 5 straipsnio 2 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad juo valstybės narės neįpareigojamos nustatyti atlyginimo už daugiafunkcius spausdintuvus ir (arba) jų naudojimą, skirto teisingai kompensacijai finansuoti dėl šioje nuostatoje numatytos atgaminimo reprografijos būdu išimties, rinkimo sistemos, diferencijuojamos pagal šiuos spausdintuvus naudojančio asmens pobūdį ir (arba) jų naudojimo tikslą, jeigu, pirma, šis atlyginimas siejamas su teisių turėtojų žala, patirta dėl šios išimties taikymo, ir jeigu, antra, šis skirtumas grindžiamas objektyviais, skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais; vis dėlto tokią sistemą nustatyti joms leidžiama.

2. Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 straipsnio a punktą reikia aiškinti taip, kad juo iš principo nedraudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, pagal kuriuos teisingai kompensacijai, mokėtinai dėl šioje nuostatoje numatytos atgaminimo reprografijos būdu išimties, finansuoti

   — arba už reprografijos įrenginių ir aparatų išleidimą į apyvartą iš jų gamintojų, importuotojų ar įgijėjų numatyta rinkti fiksuotą atlyginimą, jeigu, pirma, jis renkamas nuosekliai ir nediskriminuojant, antra, minėtieji asmenys gali jiems priklausančią mokėti sumą perkelti šių įrenginių ir aparatų naudotojams ir, trečia, tokio atlyginimo suma turi pagrįstą ryšį su šio išleidimo į apyvartą galima žala teisių turėtojams, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas,

   — arba iš fizinių arba juridinių asmenų, kurie naudoja reprografijos įrenginius ir aparatus saugomiems kūriniams atgaminti, arba vietoj pirmųjų – iš asmenų, kurie suteikia šiuos įrenginius ir aparatus kitiems asmenims, numatyta rinkti proporcingą atlyginimą, nustatomą padarytų kopijų skaičių dauginant iš vieno ar kelių tarifų, jeigu, pirma, šis atlyginimas renkamas nuosekliai ir nediskriminuojant ir, antra, taikomi skirtingi tarifai yra grindžiami objektyviais, pagrįstais ir proporcingais kriterijais, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

   Vis dėlto Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad juo draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, pagal kuriuos, kad būtų finansuota teisinga kompensacija, mokėtina dėl šioje nuostatoje numatytos atgaminimo reprografijos būdu išimties, įpareigojama iš to paties asmens paeiliui ir kartu rinkti ir fiksuotą atlyginimą už reprografijos įrenginio ar aparato įsigijimą, ir proporcingą atlyginimą už šio įrenginio ar aparato naudojimą saugomiems kūriniams atgaminti, kai nustatant proporcingą atlyginimą faktiškai neatsižvelgiama į sumą, kuri sumokėta kaip fiksuotas atlyginimas, arba nenumatyta šio asmens galimybė susigrąžinti arba atskaityti sumokėtą fiksuotą atlyginimą.

3. Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad juo valstybėms narėms draudžiama šioje nuostatoje numatytos teisingos kompensacijos dalį skirti autorių sukurtų kūrinių leidėjams, jeigu leidėjams nenustatoma pareiga atlyginti, nors ir netiesiogiai, autoriams už šią kompensacijos dalį.

   Vis dėlto Direktyvą 2001/29 reikia aiškinti taip, kad ja valstybėms narėms nedraudžiama nustatyti specialaus atlyginimo leidėjams, skirto kompensuoti žalai, kurią jie patiria dėl reprografijos įrenginių ir aparatų pateikimo rinkai ir naudojimo, jeigu šio atlyginimo rinkimas ir mokėjimas

nedaro žalos autoriams pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktus mokėtinai teisingai kompensacijai. Šiuo atžvilgiu būtinas aplinkybes turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

4. Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad juo valstybėms narėms draudžiama nustatyti teisingos kompensacijos, galinčios apimti muzikos natų rankraščių kopijavimą ir neteisėtą atgaminimą, rinkimo sistemą.